

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 8980—1916 Pres.

Circular

cătră preoțimea din arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei.

Cu inima plină de durere și îngrijorare trebuie să Vă aducem la cunoștință, că dușmanii iubitei noastre patrii s'au înmulțit cu unul, prin faptul, că vecinul regat România, din motive nouă necunoscute, a declarat război monarhiei noastre.

Când Vă aducem această sgu-duitoare știre la cunoștință, deși tradiționala noastră credință și loialitate cătră tron și patrie este mai presus de orice îndoială, și dela începutul actualului război fiii bisericii noastre au dat cele mai eclatante dovezi de eroism și vitejie, pe toate fronturile de luptă, ceea ce la diferite ocazii s'a și recunoscut din partea tuturor comandantilor, așa, că multe izbâni realizate în actualul război de victorioasa noastră armată, sunt legate de numele regimentelor, acăr preponderantă majoritate o formează fiii bisericii noastre, — totuși venim a Vă atrage atențiunea și cu această ocaziune la acea datorință patriotică a chemării Voastre, de a sfătuți poporul încredințat conducerii Voastre, să se ferească de orice vorbe și ori ce fapte, care ar putea arunca umbră asupra iubirii lui de patrie, având încredere, după bunul Dumnezeu, în îngrijirea părintească a bunului nostru împărat și Rege apostolic și a Înaltei Stăpâniri, și astfel a face tot ceea ce pretinde interesul iubitei noastre patrii.

Totdeodată Vă invităm să înălțați cu toții rugăciuni ferbinți cătră preabunul Dumnezeu pentru succesul armelor oștirilor noastre și pentru cât mai curândă restabilire a păcii mult dorite.

Sibiu, din ședința extraordinară a senatului bisericesc, ținută în 16/29 August 1916.

Consistorul arhidiecezan.

Noul nostru dușman.

Sibiu, 30 August n.

Monarhia austro-ungară, care de doi ani și mai bine luptă cu energie și cu succes la două, ba la trei fronturi, are acum cu un dușman mai mult și în viitor va avea să lupte încă la un front de vre-o câteva sute de kilometri. Noul nostru dușman e România, ai cărei bărbați influenți de stat s'au întrunit Duminecă la orele 10 dimineața în consiliu de Coroană, sub prezidenția regelui Ferdinand, și au decretat intrarea țării românești în acțiune, alăturarea cu împătrita înțelegere, deci în contra puterilor centrale, în special în contra monarhiei noastre. Duminecă seara a fost apoi prezentată la Viena, ministrului nostru de externe, declarația de

război a României, prin reprezentantul ei din Viena, și imediat s'au și început ostilitățile din partea României la granițele Ardealului.

Perfidia, de care s'a făcut vinovată în anul trecut Italia, care după treizeci de ani de alianță cu puterile centrale, a trecut pe partea dușmanilor acestora și le-a atacat și ea dela spate, poate fi stabilită și constatată acum și la sora cea mai mică, la România, care tot după treizeci de ani de alianță militară cu monarhia austro-ungară, sare acum în spatele aliatei ei, alătura de dușmanii noștri. Boala e deci familiară și trece dela unii la alții. Ce ne doare și ce ne rușinează e, că din familie facem parte și noi, cei ce nu purtăm însă nici o vină pentru degenerarea altora din familie.

Avem deci cu un dușman mai mult și noul dușman e fratele nostru. Ne-am temut de această eventualitate și ne-am îngrozit totdeauna gândindu-ne, că va putea veni vremea, ca se luptăm frații în contra fraților. De ce ne-am temut, s'a împlinit. Va curge acum sânge românesc și de o parte și de alta. Dacă înțelepții dela București au crezut că așa e bine, fie așa! Noi ne vom face datorința și față de ei! Căci mare ne este iubirea de neam, dar și mai mare ne este iubirea de patrie! Ea e mama noastră, și pe mama care ne-a născut și la sinul căreia își dorm somnul de veci părinții și strămoșii noștri, precum ni-l vom dormi și noi, datorința avem să o apărăm până la ultima picătură de sânge, chiar și în contra fraților noștri. Se o știe deci aceștia, că drumul pe care vreau să-l facă la Alba-Iulia, îl vor putea face numai peste cadavrele noastre, ale tuturor, și trecând prin râurile de sânge, scurs din vinele noastre. Se o știe, că cadavrele peste cari vor trece, sunt cadavre românești, sângele prin care vor umbla, e sânge românesc! Dacă râvnesc la o astfel de bravură, pentru care istoria are să-i condamne cu asprime, poștească și o sevârșască. A lor e răspunderea, ale noastre vor fi suferințele. Asta e solia, tristă și dureroasă, pe care o trimitem traților noștri de peste munți, în aceste momente de nepusă jale și durere. Incolo eroii noștri dela Ivangorod, Doberdo și de pe alte locuri, își vor face datorința și față de ei, și bunul Dumnezeu va face, ca se treacă dela noi și acest pahar amar, pe care nu l-am așteptat și nu l-am meritat.

Germania e solidară cu noi. Dacă cei din București au crezut, că declarând război numai monarhiei noastre, evită conflictul cu Germania, de care au mare respect, s'au înșelat amar, pentru că Germania și-a arătat

solidaritatea cu monarhia noastră și față de noul ei dușman prin faptul, că a declarat ea război României. Luni a prezentat ambasadorul german din București guvernului român nota diplomatică de acest înțeles a guvernului dela Berlin. României îi va declara acum război și Bulgaria și Turcia.

Procesul pentru mănăstirea Hodoș-Bodrog.

— Sentința tablei reg. din Budapesta. —

(Urmare).

Din toate acestea, ce e drept, se poate constata, că atât elementul de popor românesc, cât și cel sârbesc deja la puțină vreme după ocuparea patriei, apare pe teritoriul Ungariei ca locuitor ordinar al țării, însă aceea, că oare pe timpul înființării mănăstirii din acțiune, — care conform celor de sus nici nu se poate fixa în mod punctual, în jurul aceleia a locuit numai elementul român de popor sau numai cel sârbesc? și încă în o astfel de stare, care ar face posibil a presupune, că fondarea mănăstirii s'a întâmplat în favorul uneia din naționalități, pe baza operelor istoriografice alăturate nu se poate constata.

Adecă stăpânirea turcească, care a ținut din veacul al XVI-lea până în al XVIII-lea, mai mult de 160 de ani, a avut înrăurire esențială asupra caracterului etnografic al ținuturilor din sudul Ungariei și prin fluctuațiunea continuă a popoarelor, cari au locuit în acest ținut al țării, a făcut să dispară aproape cu desăvârșire caracterul etnografic premergător stăpânirii turcești.

După operele istorice și etnografice (pag. 29 a opului: «Magyarország népessége a Pragmatica Sanctio Korában» edat de oficiul de statistică, pag. 249 din «100 év Délmagyarország újabb történetéből» de Dr. Eugen Szentkláray, pag. 757 din «Román Nemzeti Törökvesék» de Iancsó) pe timpul isgonirii turcilor, întâmplată în 1720, în tot pământul acesta secerat, aprins și prefăcut în scrum, — care s'a estins dela Murăș până la Dunăre, și dela Tisa până la hotarele Ardealului, au locuit numai vre-o 25.000 locuitori de limbă română și sârbească.

Azi abia se poate constata cum a fost sub domnia turcilor și înainte de aceea, mai ales pe vremea admisibilă a înființării mănăstirii, caracterul etnografic al părții de țară, care cuprindea mănăstirea, — dar despre aceea, cumcă în comitatul Aradului, de a cărui supremație se ținea mănăstirea din acțiune, încă în cele mai vechi timpuri au locuit sârbi și români amestecat, atestă opul intitulat «Aradvármege Története» al lui Aleksandru Márki, — deci nici vorbă nu poate fi de populație exclusiv sârbească.

Dar nici de pe naționalitatea monahilor nu se poate face deducție

favorabilă acționatorului, pentru că cele produse de el în partea aceasta se referă tot la acea vreme, când mănăstirea din acțiune a fost în folosința comună a celor două naționalități, deci deosebirea după naționalitate a călugărilor cu atât mai puțin arată apartinerea mănăstirii, pentru că prin documentul alăturat sub R) la duplicatul cu numărul XXIV., de cuprinsul, că la alegerea preoțimii mănăstirești nu se face deosebire după naționalitate și proistoșii mănăstirii sunt dator să știe, atât limba sârbească, cât și cea română, e dovedit, că preoții și monahii de naționalitate diferită ai instituțiilor bisericești, cari au fost în folosința comună, au stat la dispoziția bisericii întregi, și nu la dispoziția unui grup deosebit după naționalitate al aceleia.

Dar cumcă în biserică însaș, în genere, ba nici în trecutul apropiat, n'a fost obiceiul de a face deducție de pe naționalitatea bărbaților, cari ocupau diferitele funcțiuni bisericești, asupra naționalității bisericii însaș, demonștră acel fapt sprijinit de documentul de sub R) provocat mai sus, că pe acel timp episcopul greco-oriental de naționalitate română din Bucovina se alegea de episcop al credincioșilor de naționalitate română totdeauna din scaunul de arhimandrit al mănăstirii Covil, situată în comitatul Bács, între popoare de naționalitate sârbească și considerată totdeauna de sârbească, mai departe, că și după opul în limba germană «Istoria bisericii greco-răsăritene» a lui Andreiu baron de Șaguna, alăturat la procesul mănăstiresc, — în conexiune cu acesta, — pomenit, la urgitea continuă a bărbaților bisericești, biserica greco-orientală din Ardeal în anul 1761 a fost pusă sub jurisdicțiunea episcopului Dionisie Novakovics, mai apoi după moartea acestuia sub jurisdicțiunea episcopului de Buda, Sofronie Chirilovici, la anul 1779, în sfârșit la anul 1789 episcop al Ardealului, la propunerea patriarhului din Carloviț, a fost denumit arhimandritul mănăstirii Bezdin, Gherasim Adamovici.

Aceste denumiri, potrivit cărora dieceza greco-orientală de naționalitate curat românească din Ardeal a fost ordonată sub cap bisericesc comun cu dieceza de Buda, de naționalitate curat sârbească, și acești arhierii de naționalitate sârbească au devenit proistoși bisericești peste credincioșii de naționalitate română, încă atestă pe de o parte în mod remarcabil despre unitatea ierarhiei bisericești, pe de altă parte aceea, că la îndeplinirea posturilor bisericești naționalitatea n'a fost luată în considerare și după opul pomenit al lui Șaguna acești arhierii de naționalitate sârbească au devenit conducători distinși ai credincioșilor români.

Dar însuș Andreiu Baron de Șaguna, întâiul mitropolit al bisericii greco-orientale române, în anul 1846 încă a fost egumen al mănăstirii Co-

vil (Şematismul lui Rajacsics) și ca atare a fost ales întru episcop al Ardealului; în sfârșit Procopie Ivackovics, care prin anii 1860, la constăturile ținute în obiectul despărțirii bisericești, ca episcop al Aradului, după aceluia de sub 24, a fost apărătorul intereselor românești tocmai în chestia mănăstirii, mai înainte a provăzut funcția de egumen al mănăstirii Kruşedol, de naționalitate sârbească, — apoi din scaunul de episcop greco-oriental al Aradului a fost ales mitropolit greco-oriental român de Sibiiu, și ca atare a fost ales în anul 1874 de patriarh greco-oriental sârbesc.

Aceste date arată, că obiceiurile bisericești în timpurile mai vechi n'au fost cu considerare la naționalitatea bărbaților bisericești, încă și în timpul mai nou și-au păstrat influența, când deja după despărțire arhierul bisericii românești a obținut cea mai înaltă dignitate a bisericii sârbești.

Dealtminteri prin conspectul alăturat de acționați sub I/2 este dovedit, că în mănăstirea din acțiune au fost și călugări din naționalitate română.

În această privință e greșită aceea declarație a forului prim judecătoresc, că naționalitatea se poate deduce mai ales de pe locul sfințirii.

De aceea e greșită, fiindcă documentul de sub I/i, privitor la naționalitatea călugărilor, care servește cu date de pe timpul ierarhiei bisericești unitare și comune, iar în timpul acesta diecezele locuite de naționalitățile române și sârbești încă au fost comune și unitare, deci cu considerare și la datele conspectului alăturat în procesul pomenit sub V/i, nu poate fi vorba despre caracterul sârbesc al episcopiei de Timișoara.

Mai ales de pe locul nașterii se poate deduce asupra naționalității, iar ținând aceasta în vedere numărul călugărilor de naționalitate română, conform conspectului de sub I/i, a putut fi considerabil.

În fine, nici limba vieții interne și a administrării mănăstirii nu poate fi dat potrivit pentru scoaterea în relief a caracterului naționalist original, pentru că din faptul, că monahii cari vorbiau limba maternă sârbească, la secolul după fondarea mănăstirii, făceau în limba sârbească actele lor oficioase, de bună seama la urma dispoziției unilaterale a factorilor mai înalți cu limbă bisericească sârbească, încă nu se poate deduce, că mănăstirea din acțiune, pe acel timp s'a înființat spre scopurile naționalității sârbești, cu atât mai puțin, pentru că s'a dovedit cu documentele alăturate sub P/p și O/o, că nici limba de administrație sârbească n'a fost exclusivă.

După cele expuse, materialul desfășurat al probațiunii n'a oferit destulă certitudine pentru a constata, că mănăstirea din acțiune a fost fondată de fondatori de naționalitate sârbească, spre scopurile bisericești ale naționalității sârbești, și astfel, cu privire la această avere fundațională nu se poate enunța, că aceea a fost destinată deja la timpul fondării spre un scop determinat, numai în favorul credincioșilor de naționalitate sârbească, pe lângă restrângerea comunismului credincioșilor de aceeași religioasă.

Iar în ceea ce privește faptul, că corporația mănăstirii din acțiune, încă și după despărțirea bisericească îndeplinită în anul 1864 a susținut până la anul 1887 comunicarea bisericească cu ierarhia greco-orientală sârbească de Carloviț: acesta nu poate servi ca motiv la punerea mănăstirii sub jurisdicțiune exclusiv sârbească, pentru că pretențiunea asupra mănăstirii rămânând dubie și după despărțirea ierarhiei, operațiunea bisericească rămasă în mod provizor în starea de până acum, în favorul ierar-

hieii sârbești n'a adus nici un drept ca rezultat.

Acționații s'au pus în proces pe acel punct de vedere, că luând în considerare, cumcă acționarul a pornit acțiune pentru drept de proprietate și posesiune, această acțiune s'a prescris, respective acționații au câștigat drept de proprietate prin usucapiune.

După acționați, anume, mănăstirea din acțiune, care în toate timpurile a stat sub jurisdicțiunea episcopului greco-oriental de Arad, în urma anexării diecezei Aradului la mitropolia greco-orientală română de Sibiiu, prin rescriptul dat în 24 Decembrie 1864, a ajuns la anul 1864 sub jurisdicțiunea mitropoliei greco-orientale române de Sibiiu, sub care rămânând fără întrerupere, în anul 1914 a devenit scadent timpul de 40 de ani ai prescripțiunii respective usucapiunii, fixat pentru bunurile bisericești, iar acționarul și-a intentat acțiunea în 1908.

Punctul de vedere juridic al tablei reg. este acela, că în contra acțiunii nu se poate ridica excepție de prescripțiune, respective de usucapiune.

Mănăstirile anume ca subiecte îndreptățite a câștiga avere, — sunt persoane juridice separate, averea acestor deci în înțeles mai strâns este proprietatea exclusivă a mănăstirii și astfel ea (proprietatea) asupra acestora este a se considera ca exercitată de însăși mănăstirile, ca persoane juridice, și anume, și posesiunea, exercitată față de a treia persoană aflătoare în afară de organismul bisericesc ca fapt juridic stătător în conexiune cu proprietatea.

Mănăstirile, ce e drept, sunt supuse superiorităților bisericești în privința averilor din proprietatea lor, însă aceea influență a acestora asupra referințelor de avere, care în exercitarea jurisdicțiunii și dispunere asupra acestora se exhauriază în parte ca îndreptățire, dar de altă parte ca datorință, aflătoare sub controlul puterii statului, și dacă se referă la avere, încă nu poate fi privită ca astfel de raport de drept, care ar avea același înțeles cu posesiunea de drept privat, ci cu un astfel de drept, a cărui exercitare e de natură de drept public.

Sub averea bisericii sunt a se înțelege adecă acele lucruri, cari pe de o parte sunt necesare întru susținerea organizației bisericești externe, pe de altă parte spre scopul exercitării puterii bisericești și realizarea problemei sufletești a bisericii, întocmai precum și averea statului servește spre susținerea organizației statului și spre realizarea scopului statului.

Conform acestuia, subiectivitatea de drept material, atât a bisericii, cât și a statului, nu e de proveniență de drept privat, ci de drept public.

De aici urmează, că nici totalitatea bisericii, ca unitate ierarhică, și nici părțile acesteia, episcopii, comunele bisericești, fundațiunile, mănăstirile, până când e vorba despre raporturile de avere ce sunt a se aranja în cadrele organizației bisericești, — pot fi considerate, nu ca subiecte de drept privat, ci numai ca formațiuni de drept public, pentru că raportul către olaltă al acestor formațiuni separate, — cari constituie ierarhia bisericească, atât în privința administrării bisericești, cât și sub raport de drept material, îl determină legi și reguli juridice, nu de drept privat, ci de drept public, mai ales de drept bisericesc. (Rescriptul preînalt din 24 Decembrie 1864, art. de lege IX din anul 1868, ordinațiunea preînaltă, dată în 10 August 1868 etc.)

Organele acestor formațiuni separate, pomenite acum, ca subiecte de drept material, numai în acel caz

pot fi privite, dacă ajung în raport de drept cu subiectele juridice, cari cad în afară de organismul bisericesc.

Obiectul procesului actual însă îl formează astfel de pretențiuni, pe cari în urma despărțirii în două a bisericii greco-orientale din Ungaria, înainte de 1864 unitară, una din unitățile ierarhice le revendică față de cealaltă; forul judiciar deci în urma delegării îndeplinite în înțelesul §-lui 8 al art. de lege IX din 1868, a trebuit să decidă asupra astorfel de reclamații, cari provin nu din raportul de drept privat al bisericii față de persoana a treia, ci din schimbarea organismului bisericesc care mai înainte era unitar.

Iar această transformare de organizare nu se bazează pe astfel de drept privat, ci pe un fapt de drept public, pentru că concesiunea de despărțire a dat-o ordinațiunea Domnitorului, care în urma poziției sale de drept public exercitează suprema inspecțiune asupra bisericilor, iar de recunoașterea acesteia s'a îngrijit o lege de drept public, art. de lege IX din anul 1868.

(Va urma.)

Telegrame de felicitare

sosite la adresa nou alesului Arhiepiscop și Mitropolit **Vasilie Mangra**.

(Fine.)

Din Budapesta a trimis telegrama de felicitare **Lázár János**, din **Somcuta mare Ludovic Man**, din **Királyhagyó Juliu Muzsa**, din **Márgyita Dr. Elemér Halász**, prim-pretor, din **Marghita Andreiu Daraban**, din **Gátér** deputatul **Nagy Sándor**, din băile dela **Sovata Imrik**, din **Karlsbad Moskovits Mór**, junior, din **Marienbad Dr. Iosif Papp**, locuitor în Budapesta, din Oradea mare **Armin Gerö**, căpitan de poliție, din **Alesd** primpretorul **Bérczy Imre**, din **Biserica albă** procurorul regesc **Fildan**, din Budapesta deputatul **Dr. Carol Schmidt**, din **Szalárd** pretorul **Mangra**, din Oradea mare **Dr. Popper Akos**, din Budapesta **Dr. Dési Géza**, din Seghedin deputatul **Kósa Jzso**, din Timișoara deputatul **Mihail Niamesny**, din Budapesta deputatul **Loránd Hegedüs**, din Oradea mare **Dr. Ioan Papp**, din Oradea mare **Dr. Moritz Ernő**, din **Ugra** **Iosif Bölönyi**, din Budapesta **Emeric Saluzinsky**, redactor, din Budapesta **Rudas**, redactor, din Balatonfüred **Mártonffy**, din Iászkiser **Alexandru Hegedüs**, din Oradea mare **Dr. Geresznyés Béla**, din Budapesta **Ioan Șerban**, din Budapesta **Alexandru Benedek**, al doilea president al judecătoriei administrative, și din Budapesta **Dr. Bánoczy Kálmán**, secretar ministerial.

S'au mai primit apoi telegramele următoare de felicitări:

Brad. Corpul profesoral dela gimnaziul din Brad cu bucurie vă salută la întrarea binemeritată în scaunul de mitropolit și arhiepiscop. **Ștefan Albu** director.

Oradea-mare. Din inimă îți gratulez. Dumnezeu să te țină la mulți ani, spre binele patriei și al bisericii române. **Rednic** deputat.

Budapesta. Felicitările mele cordiale. **Babeș**.

Lipova. Votul congresului inspirat de providența divină, spulberând intriga și fătăria, V'a ales arhiepiscop și mitropolit, triumfând astfel meritul dreptății și adevărul. Cu supunere fiască din inimă sinceră vă exprim felicitările mele, rugând pe Dumnezeu să vă dăruiască sănătate, tărie și putere, ca să puteți conduce biserica și neamul la limanul doririlor. **Voicu Hamsea**, protopop.

Zernecki. Rog primiți respectuoase felicitări la binemeritul vot de încredere primit din partea bisericii

la alegerea de mitropolit. Fostul elev: **Hamzea**, protopop.

Chișineu. Felicit pe fostul meu prea iubit profesor în demnitatea de mitropolit. Vă doresc arhipăstorire întru mulți ani, spre mărirea bisericii. **Dr. Dimitrie Barbu**, protopop.

Turda. Vă felicit cordial la alegerea de arhiepiscop și mitropolit și Vă împlor mulți fericiți ani spre consolidarea scumpei noastre biserici și a neamului nostru românesc. **Mureșan**, protopop.

Cohalm. Trimit omagiile tractului Cohalm nou alesului arhipăstor, dorindu-i viață îndelungată și pentru biserică binecuvântare. **Bercan**, protopop.

Deva. Rog primiți omagiale felicitări, întru mulți ani **Dr. Dobre**, protopop.

Timișoara. Întru mulți ani spre binele și prosperarea bisericii și a neamului. **Oprea**, adm. prot.

Au mai felicitat următorii: **Gavriil Maroș**, subdirector de finanțe (Oradea-mare); **Dr. Nicoară** (Timișoara), **Herszényi** notar (Iași), **Martin** I. notar (Recea), **I. Andreescu**, căpitan de poliție (Timișoara), **Gh. Navrea**, paroh (Voivozi), **S. Suciu** (Oradea-mare) **O. Conopan**, preot **Uzdin-Ozora**, **Dr. Ioan Bunea** avocat (Oradea-mare), familia **Halmăgian** (Agris), preotul **Negru** (Agris), **Moise Popovici** și **V. Papp** (Beiuș), **Sabău** preot (Boldogfalva), **Maior** protopopul **Șeitinului**, **Dr. Petruțiu** avocat (Chișineu), **A. Tempea** și **Dr. Dim. Chiroiu** avocat (Becicherechiu), **Maria Penciu** și **Val. Dr. Parasca** (Hațeg), **I. Gerlan** (F. Oșorheiu), **Iosif Diamandi** (Oradea-mare), **Dr. N. Popovici** (Oradea-mare), familia **Mihailovici** (Arad), **Gh. Prodanovici** (Oradea-mare), **Dr. Gherlan** (Oradea mare), **Rusan**, preot (Albă-Lulia), **I. Mercea** (Nădlac), **Petrovici** (Nădlac) **Dim. Vușcan** și **S. Sabău** preoți. **Descherolles Kruspér Sándor** (Nagyaráb), **A. St. Șuluțiu**, director (Nădlac), **Bodea** preot militar (Sátoraljújhely), **Dimitrie Iorgovici**, **Gh. Purcariu**, **P. Tulcan** (Arad), **Dante German** profesor (Lipova), **Sim. Cornea** preot (Batania), **Dr. O. Crișmariu** (Cașovia), **Ios. Maximilian** paroh (Brașov), **Crainic** preot (Zărand), **M. Popa** și fam. notar. (Tășad), **Eugenia Vasilie** (Totvărădia), **Ioan Sibiiu**, **Achim Taus** (Feldioara), **Florian Mămucu**, **P. Russu**, **A. Novac** (**Pecica**), **Dr. Candrea** jude (Lipova), **Tit Gheaja** protopop penz. (Sighișoara) **Căilean** paroh (Sajómagyaros), **Dr. Ioan Fărcaș** (Deș), **Romul Bica** (Zărand), **Pavel Dârlea** (Boroșineu), preoții **Turicu**, **Mladin** (Otlăcea), **Dr. Petrovici** (Becicherechiu) **P. Pelle**, **Roma Vădan** (Miniș), **Maria Radu** etc. (Brașov), **Ertsey** primpretore (Ceica), familia **Papp** (Beiuș), **Ioan Pop** (Pestszentlőrincz), **Virginia Vlaicu** (Brașov), **Dr. Moskovits M.** (Oradea), **A. Golea** (Dobrești), **Prodan** (Budapesta), **Rosnyai Kálmán** (Szeghalom), **Lakos Lajos** (Nagyvárad) **Singlary Gyula** (Nagyvárad), **Dusodi Középeşy Kálmán** (Nagyvárad), **Văd. Anna Marienescu** nasc. Brote (Sibiiu), **Dr. Vasile Bologna** (Sibiiu), dna și domnul **Dr. Beu** (Sibiiu), **Dr. Ioan Damian** (Detta), **Dr. Ioan Boroș** (Oradea-mare), **Văd. Catinca Fașie** (Oradea-mare), **csikszenttamási Dr. Baróthy Pál**, kir. főügyész helyettes, (Nagyvárad), **Rádl Ödön** avocat (Oradea-mare), **Löwenstein** Zsigmond, director (Oradea-mare), **F. Békei Samu** (Bpesta), **Dr. Bányai Bisitz Béla** (Budapesta), **Dr. Moskovits Iózf** (Nagyvárad), colonelul **Nicolae Lugoșan** (Sibiiu), **Elena Horvath** (Ocna Sibiiului), **G. I. Sporea** (Sasca), **Dr. Gh. Roxin** (Cetinje), **P. Serbu** protopop (Giriș), **Varró Domokos** (Oradea-mare), **Nic. Crișmar** paroh (Bărateaz), **I. Antonescu** (Cornățel), **Dr. Konrád Ienő** (Oradea-

mare), Dr. Cornel Albu (Timișoara), Ștef. Domocoș (Bratca), Anka Andor (Zám), Nic. Popovici (Csák). Gitye Iózsef (Oradea-mare), Eugen Munteanu (Idicju), Ioan Petrușiu (Chiși-teanu), Emil Reit inv. Noworadomsk (Polonia), Dr. Gámán Béla (Ó-Tátra-füred), Ioan Bogdan (Siria), Iuliu Vaita (Caransebeș), Werner Kálmán preș. scaun. orfan. (Oradea-mare), Ioó Gábor (Hort) Váradi (Oradea-mare), N. Blaga (Nádab) Fr. Terenbențiu (Galșa) Tr. Vașian asesor (Arad), Dr. Gh. Ciuhandu as. șef. (Arad), Iustin Suciu Dr. (Arad), Valeria Sulică (Brașov) Loc. Iosif Măiorescu (Cetinje), Iulian Toader (Modor), Vasile Popovici (Siria), Traian Matora (Vorța) Petru Olariu (Geoagiu), Grigoriu Gavriș (Ciceu-Giurgiu), Fam. Kéri (Brád), Gábel Iacob (Zürich), Wertheimstein Aranka (Géhtelek), Moskovits Miklosné (Szeged), Elena Regman (Sighișoara), Iosif I. Ardelean, (Chitighaz) Nicolae Boșcaiu (Bodești), și alții și alții.

Din parlament.

După o pauză de zece zile, dieta ungară și-a continuat lucrările Marți, săptămâna trecută. La ordinea zilei erau puse proiectele de lege, încă nevote, despre noile impozite. Marți s'a votat în discuția generală legea despre darea de venit. Mercuri, după declarațiile făcute de conducătorii opoziției maghiare din dietă, Andrássy, Apponyi și Rakovszky, cari au renunțat de a mai fi bărbăți de încredere ai opoziției pe lângă Coroană și sfetnicii săi, și după răspunsul contelui Tisza, s'a început discuția specială asupra legii despre darea de venit, care s'a continuat și în ședința de după amieză, deschisă la orele patru. La orele cinci apoi discuția s'a întrerupt, pentru a se putea rosti interpelările, pentru că erau anunțate 21 de interpelări.

Întâi a răspuns ministrul de comerț Harkányi János la o interpetală mai veche a deputatului Malta Árpád, că guvernul a luat măsurile necesare, pentru a oleiul brut din Galiția să fie împărțit după dreptate între toți cei interesați. Interpelantul nu a a luat răspunsul la cunoștință, casa însă da.

A urmat apoi o interpelare lungă a deputatului Ráth Endre în chestia abuzurilor săvârșite de societatea productelor de rășboi și de celelalte multe centrale, înființate toate în detrimentul producătorilor și al consumatorilor. Cere controlă severă, săvârșită de o comisiune parlamentară.

Contele Tisza, ministru-president, comunică dietei, că în curând guvernul va orienta casa în privința prevederii populației cu bucate și făină, și atunci va primi și interpelantul răspunsul dorit. El roagă însă, ca atunci când ridică acuze, să înșire numai cazuri concrete. Interpelantul promite, că va veni în fața dietei cu cazuri concrete.

A doua interpelare a fost a deputatului Carol Huszár, în chestia ajutorului dat văduvelor celor căzuți în rășboi și invalizilor. Se predă ministrului de interne.

Contele Eszterházy Mihály interpelează în chestia lipsei de praf de pușcă și de muniție la cei de acasă, ceace are de urmare înmulțirea animalelor sălbatice. Ministrul de agricultură, baronul Ghillány Imre, promite îndreptare.

Deputatul Eitner Zsigmond interpelează tot în chestia societății pentru produsele de rășboi, care prin manipularile ei vatamă interesele cercurilor economice. Se predă ministrului prezident.

Deputatul Novák Iános interpelează în chestia reținerii la miliție a celor dispenzați din partea ministrului de honvezi. Baronul Hazai, ministru de resort, promite că va lua măsurile necesare pentru îndreptare.

A urmat interpelarea deputatului Holló Lajos, care a cerut lămuriri asupra situației politice și militare. A cerut de la guvern să aperse cu mână tare bunurile națiunii. A atins chestia română, accentuând, că Ardealul va fi apărat până la ultima opintire și a întreat guvernul, că nu se află cumva în poziția de a face pregătiri de pace, pentru că Ungaria nu luptă pentru mărirea teritoriului ei și dorește pacea?

A răspuns ministrul prezident, contele Ștefan Tisza, că ceice vorbesc de pace, înainte de a putea fi legată pacea, fac servicii dușmanului. Explică necesitatea schimbărilor făcute în comandamentul trupelor dela frontul răsăritean și constată, că jertfele mari aduse de țară au dat și până acum rezultate frumoase: statul ungar are astăzi forță politică, greutate, vază și prestigiu.

Interpelează deputatul Polonyi Géza tot în chestia politice externe a monarhiei, atingând mai multe lucruri gingașe, iar la orele 12 din noapte cere închiderea ședinței, convocată pe ziua de Mercuri, căci acum se începe ziua de Joi. Prezidentul nu se învoește. Ședința se continuă și interpelantul cere, ca guvernul să publice convenția legată la timpul său între puterile din tripla alianță și să declare, dacă există convenție cu România și de ce cuprins e, iar cu privire la numirea lui Hindenburg de comandant suprem și asupra trupelor austro-ungare să presinte dietei proiect de lege. Interpelarea s'a predat ministrului prezident.

Deputatul Károlyi Mihály a interpelat în chestia neînțelegerii dintre conducătorii militari și cei dela politica externă a monarhiei, afirmând, că acestia din urmă n'au știut nimica despre ofensiva nescușată din Italia. Contele Tisza răspunde, că cei cu răspundere au fost orientați despre ofensiva italiană, s'a făcut deci cu știrea și consentimentul lor.

Contele Apponyi Albert a atins în interpelarea sa situația politică și transacția cu Austria, iar contele Tisza a răspuns, că pertractările în chestia transacției guvernului e dator să le facă, dorește însă, ca perfecționarea transacției să o facă noul parlament.

În chestia censurei a interpelat Rakovszky István, înșirând mai multe cazuri interesante. I-a răspuns ministrul de justiție Balogh Jenő. Tot Rakovszky a interpelat în chestia începerii anului școlar viitor cu 2—3 săptămâni mai târziu. Ministrul Iankovich Béla răspunde, că a luat deja măsuri în acest înțeles.

Se mai naște schimb de vorbe între principele Windischgraetz Lajos și contele Tisza pe tema trupelor recrutate din Boemia, cari numai amestecate cu trupe ungare pot fi trimise la front, apoi rostirea celorlalte interpelări se amână și ședința în care contele Ștefan Tisza a luat de 12 ori cuvântul și a roșit 12 vorbiri, se încheie Joi, la orele 4 și 5 minute dimineața.

Joi, Vineri și Sâmbătă s'a continuat discuția asupra proiectelor de lege despre noile impozite, fără piedecă ori conturbare. În ședința de Vineri opoziția a cerut cu 50 de subscrieri ținerea unei ședințe secrete, dar majoritatea parlamentară s'a pronunțat în contra acestei dorințe a opoziției. Legile nou de dare au fost toate votate până Sâmbătă seara, și dieta s'a ajutat până la 5 Septembrie n. c.

NOUȚĂȚI.

Necuviință. Domnii dela «Foaia Poporului» din loc, după ce s'au rășboit din destul cu cei vii, cari se pot apăra, au început acum a se rășboi și cu cei morți, cari nu se mai pot apăra. Astfel în cei doi numeri din urmă ai foii lor atacă și insultă memoria fericitului în Domnul, Arhiepiscopului și Mitropolitului Ioan Meșianu, față de care înaltele noastre corporațiuni bisericesti, sinodul arhiepiscopesc și congresul național-bisericesc, nu au avut decât cuvinte de recunoștință și de adâncă pietate pentru activitatea pe care a dezvoltat-o în lungă și laborioasă sa viață, spre binele bisericii. Lăsăm în grija publicului, ca el să-și croiască judecata asupra astorfel de acte de necuviință, cari nu pot decât se arate micimea de suflet de celor ce le săvârșesc.

Expediție științifică. Societatea geografică din Viena, spriginată de Academia de științe, a trimis un profesor universitar, pe dl Dr. Norbert Krebs, în Serbia, pentru a face studii de geografie și geologie în teritoriul ocupat.

Banii de nikel. În lipsa banilor mărunti s'au pus în circulație bani de fier a 20 fileri. Monetele de nikel mai au valoare numai până în 31 Decembrie 1916, când au să fie scoase din circulație. Persoanele, care au ascuns banii de nikel, vor face lucru cuminte să se grăbescă a-și schimba monetele acestea pentru a se feri de eventuală prăgubă.

Evacuarea Veneției. Se vestește din Lugano, că în urma atacurilor aeriene, comandamentul italian a hotărât să îndepărteze populațiunea civilă din Veneția.

Viața în Rusia. Raporturile de trai în capitala rusă sunt cât se poate de rele. Alimentație e găsește puțin din cale afară și scumpe foc. Un funt de carne a costat în

ainte de rășboi 23 copeici; acum prețul este maximat cu 33 de copeici, dar nu se capătă carne aproape de loc. Cu oarecare protecție se găsește carne de porc înghețată, pentru care se plătesc 85 copeici de un funt. Laptele și puși se vând cu sume uriașe. Zahărul a dispărut din consumație. Pentru haine se dau prețuri fantastice. Ghețele cele mai ieftine se plătesc cu 25 ruble (o sută de coroane); ghețe mai bune costă 60—80 de ruble. Cu toate acestea în Petrograd domnește luxul cel mai mare posibil. Moravurile sunt mult decăzute. Aceleași stări deplorabile stăpânesc în Moscova, unde se mai întâmplă și multe turburări și greve. Din cauza politice de înfometare, rușii urăsc astăzi în deosebi pe englezi. Poporul rus, în parte covârșitoare, dorește ca Rușii să iasă bătută din rășboi. Din 1 revoluționar pătrunde în toate păturile locuitorilor.

În lipsa de brațe muncitoare. Zarul *Temps* anunță, că în Marsilia au sosit 5000 de negri africani pentru a săvârși lucrările urgente agricole, și 1700 de chinzi, cari vor fi aplicați în fabricile de munițiuni.

La Salonic. Zilele acestea au debarcat la Salonic atât trupe italiene, cât și trupe rusești. Corpul de expediție al generalului Sarrail ar face acum 300,000 de oameni.

Submarin comercial. Se planuește constructiunea unui submarin comercial ungar. În acest scop firma Nagel din capitala țării a dăruit cinci mii de coroane.

Felicitări. Dieta ungară a felicitat submarinul *Deutschland*, care a izbit să se întoarcă nevătămat din America.

Aviz școlar. Pe baza ordinațiunei Inaltului Minister r. u. de culte și instrucțiune publică nr. 106-115—1916 v. Măritul Ordinariat gr. cat. de Oradea-mare a dispus, ca înscrierile la școala civ. gr. cat. de fete din Beiuș să se facă în 2 și 3 Octombrie st. n. Examenle private se vor ținea în 29 și 30 Septembrie. Examenle diferențiale de primare vor fi în 4 Octombrie. *Direcțiunea.*

Despre Egiptul actual.

— După Prof. Dr. Nemecek —

Când auzim rostindu-se numele de Egipt ne gândim îndată la țara depătată, care este darul râului Nil, și care formase odinioară grăunul Romei vechi, ear astăzi ne pune la dispoziție aromatische țigarete egiptiene.

Revărsările Nilului împrumută țării și acum rodnicia vremilor trecute. Și totuși Egiptul a încetat d'a mai fi grăunul străinătății și furnizorul țigaretelor. În Egipt nu se mai cultivă cerealele și tutunul, ca înainte vreme; Egiptul actual trăiește din cerealele importate și produce țigări din tutun important.

Viața economică a țării udate de Nil se mărginește în deosebi la cultivarea *bumbacului*, care formează optzeci la sută din exportul Egiptului. Protectoratul englez a căutat din răspuneri să cultive bumbacul, în scop de a face concurență bumbacului din Statele unite nord-americane. Astfel s'a neglijat cultura cerealelor.

Abea în anul rășboiului 1915 guvernul britic a luat dispoziții să se cultive earș cerealele, deoarece Balcanul și Rusia nu mai puteau exporta grâne pentru Anglia.

Stăpânirea engleză a oprit acum și cultivarea tutunului. Acest ram de economie națională Anglia l-a oprit pentru a fi scutită de întreținerea aparatului complicat necesar la supraveghiere.

Se mai cultivă în Egipt, — pe lângă bumbac și cereale, — trestie de zahăr, ceapă și fasole. Ceapa Egiptului se aduce și în Austria.

Indigenii se ocupă cu plantarea *durhei* (ur fel de *hrisică*, grâu negru), din care fac pâine. Se mai nutresc cu mălai, lapte și brânză de capră, bivoltă și oaie.

După ploile mari în munții Abisiniei urmează în Iunie—Septembrie revărsările Nilului. Când apele au scăzut se aruncă sămânță în pământ. Pe locurile cultivate se poate face secerșul de trei ori pe an. În delta Nilului recolta isbutește de cinci ori în trei ani.

Pământul este gunoit, în unele regiuni, ca gunoi de porumbi. Gunoiul altor animale se întrebunțază pentru a face foc, — căci pădurile lipsesc.

Cultura vitelor este de puțină importanță. Rol mai de seamă joacă animalele mici de casă. Pentru lapte și pentru purtarea de poveri, s'înșește cămila.

În minerale, — afară de granit, sienit, porfir, — Egiptul este sărac. N'sipul pustietăților conține sare și natron.

Din nomolul Nilului se fac cărămizi, care se uscă la soare.

Industria în Egipt consistă în lucrarea trestiei de zahăr și fabricarea de țigări. Tutunul este adus din India și din Turcia, hârta se aduce din Austria și din Franța. Mai există mici fabrici de sapun, de bere, ciment, hârtie, stocători de ulei s. a. Nomolul Nilului mai servește la fabricarea obiectelor de olărie, în forme interesante, ca în timpul anticității.

D'alungul râului Nil s'a construit o cale ferată, până la Sudanul anglo-egiptean. Se proiectează continuarea spre statul Congo al Belgiei. Linia aceasta se va lega de calea ferată ce duce dela Capstadt la Congo, formând o linie ferată dela nord spre sud peste Africa întregă.

Rășboiul european de acum va decide și soarta Egiptului. Sudanul, aflător la sud de Egipt, este proprietate engleză, cuprinde 2.300.000 kilometri pătrați pământ fructifer și e capatat prin Nil; pe când Egiptul, adevă vales Nilului, are numai 27 mii km pătrați.

Poseziunea Sudanului este de mare însemnătate militară pentru susținerea Egiptului. Nilul trece în Sudan pe-o lungime de aproape 2000 km, formând mlaștini și brațe în cursul său lin. Englezii, cum a recunoscut un raport francez, ar fi în stare, ca din Sudan să schimbe tot Egiptul într'o pustietate, dacă ar da Nilului o altă albie. Anglia, cât timp ține ocupat Nilul superior, stăpânește Egiptul întreg.

De câțiva ani încoace s'a format în Egipt un partid național puternic, care agitează împotriva dominațiunii engleze. Acest partid se sprijinește pe Egiptul mohamedan.

Pentru Austro Ungaria și pentru Germania ar fi prin urmare de interes desorbit economic și politic, dacă prin marel rășboi universal ar relinva Egiptul, făcând parte din imperiul reținut al otomanilor.

Rășboiul.

În urma întreruperii oricărui comunicații, — de pe câmpul de rășboi nu avem nici o știre autentică, pentru că nici telefonul, nici telegraful nu funcționează în Sibiiu. Din știri particulare, necontrolabile și neautentice, aflăm că Românii și-ar fi făcut intrarea în Ardeal prin trei locuri deodată: pe la Predeal, Turnuroșu și pe la Petrojeni. Cât vor fi înaintat până în momentele în cari scriem șirele acestea, nu se poate afla. Intrarea trupelor române în Sibiiu e însă așteptată. Primarul orașului și șeful poliției a rămas în Sibiiu, pentru a preda orașul, care evacuat fiind din partea miliției, e acum oraș liber. Celelalte oficii publice sunt mutate toate din Sibiiu. O parte însemnată a populațiunei asemenea a părăsit Sibiiul.

Cărți și reviste.

Gazeta Subofiterului. Numărul 1, acum apărut, cuprinde: Cuvânt de introducere. Evenimentele rășboiului din întâia jumătate a anului 1916. Suntem noi vinovați de isbucnirea rășboiului? Despre baloane și aeroplane, cu ilustrațiuni. Cauzele economice ale rășboiului mondial. Fenomenele principale ale electricității, cu figuri în text. Plata subofiterilor și a soldaților în timp de rășboi. Comora de pe Rarău, de N. Gane. Notițe. Glume. — Foaia apare de două ori pe lună și costă 2 coroane pe jumătate de an. Editura: Librăria L. W. Seidel & Sohn, Viena, I. Graben.

Revista Teologică, Nr. 9—12 din 1916 cuprinde: Alegerea de mitropolit. Câteva momente din lupta pentru episcop românesc din Arad, de D. Ioanovici. Cultivarea socială și altruistă a poporului, de Vasile Gan. Paul—Saul, de Pr. I. P. Predica pentru timpul de rășboi, de V. Gan. Pilde și asemănări. Miscarea literară. Cronică. — Abonamentul 10 coroane pe an. Adresa: Dr. Nicolae Balan, profesor seminarial, în Sibiiu, Str. Reissenfel 11.

Mulțămită. Dna Valeria Dr. Moldovan, în amintirea părintelui său George Moldovan, notar penz. în Băița, decedat în 17 Aug. 1916, dăruiește fondului „Masa studenților” dela gimnaziul gr. or. rom. din Brad 20 cor. Tot atunci „Zărăndeana” institut de credit și econ. din Băița în amintirea președintelui său George Moldovan, dăruiește fondului „Masa studenților” 20 cor. Dăruitorii primească mulțămirea noastră, iar decedatului să-i dăruiască Dzeu odihnă vecinică. Brad la 25 August 1916. *Direcțiunea.*

Nr. 226/916.

(159) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III. **Bulbuc** cu filia **Curpeni**, în protopopiatul Geogăului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasonate în coala B. pentru congruă, cu restricțiunile §-lui 26 din Regulamentul pentru parohii.

Concurenții să-și înainteze cererile la subsemnatul oficiu în termenul deschis și să se prezinte în comune pentru a face cunoștință cu poporul (§. 33 Regulament).

Geogăiu, 3/16 August 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Geogăiu, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 351/1916. of. protopresb. (117) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a doua **Cupșeni**, din protopresbiteratul Cetății-de-peatră, — în conformitate cu decizia Consistorial Nr. 12,791 Bis. 1915 dtto 21 Maiu 1916, — prin aceasta se publică concurs în „Telegraful Român“ cu termen de 30 de zile dela prima apariție.

Venitele sunt satorite în coala B. de congruă.

Reflecții să-și înainteze în termenul indicat petițiile provăzute cu toate documentele trebuincioase subsemnatului oficiu protopresbiteral și să se conformeze dispozițiilor §-ului 33 din regulamentul pentru parohii în vigoare.

NB. Intrucât nu se vor găsi concurenți cu calificarea necesară cu consensul comitetului parohial se vor admite la candidare și concurenți cu clasificare pentru parohii de clasa a III-a.

Lăpușul-unguresc, (Magyarláp) 18 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conțelegere cu comitetul parohial din Cupșeni.

Andrei Ludu
protopop.

Nr. 283/1916.

(162) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala noastră confesională din **Idiceșat**, protopresbiteratul Reghinului se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“, pe lângă următoarele emolumente:

a) salariu dela comuna bisericească 600 coroane și ajutor dela stat de care a beneficiat învățătorii de mai înainte 600 coroane
b) cvartir în edificiul școlii,
c) grădină.

Doritorii de a ocupa acest post să înainteze rugățile la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis, având a se prezenta înaintea poporului într-o Duminică ori sârbătoare la biserică spre a cânta și a se face cunoscuți.

Reghin, 3/16 August 1916.

Oficiul protopresbiteral al Reghinului în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Duma
protopop.

Nr. 240/1916.

(161) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea non sistemizat de învățătoare la școala confesională din **Balșa**, prin aceasta se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Cu postul acesta sunt împreunate următoarele beneficii:

a) salariu fundamental dela parohie 100 cor.,

b) relut de cvartir 240 cor.,

c) relut de grădină 20 cor.,

d) restul de salariu dela 1100 cor. în sus e votat dela stat sub Nr. 25,735/1915 VII și se va asemna pe baza documentelor aleei.

La alte îndatoriri parohia nu se obligă. Se cere ca învățătoarea să poseadă bine limba maghiară în vorbire și în scris, pentru a nu fi excepționată la asemnarea salariului dela stat. — Să propună lucrul de mână dela clasa II în sus.

Reflecțiile să se prezinte în comună înainte de alegere, pentru a se face cunoscute.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în termenul deschis.

Geogăiu (Algyógy), 3/16 August 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Geogăului în conțelegere cu comitetul parohial concurent.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 64/1916

(128) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune lângă parohia Ioan Sărbu în parohia de clasa a III-a **Cerhal** cu filiile **Aranies Ulmi** din protopresbiteratul Hunedoarei conform ordinului Ven. Cons. din 1 Martie a. c. Nr. 1853 B's. se eacrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

Două din trei părți din toate venitele din parohie satorite în protocolul sinodului parohial ținut la 12/25 Iunie a. c. afară de congruă care și-o reține parohul întregă.

Petiții au să-și astearnă rugățile de concurs, adresate oficiului protopresbiteral în termenul deschis — și să se prezinte în termenul admis în o zi de Duminică ori sârbătoare, pentru a cânta, cuvânta și eventual celebra.

Hunedoara, la 15 Iunie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. rom. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurar
protopresbiter.

Nr. 227/916.

(160) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III. **Rapoltul-mic**, în tractul Geogăului, prin aceasta se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregire dela stat a dotațiunii preoțești, cu restricțiile §-lui 26 din Regulamentul parohial.

Reflecții să-și înainteze cererile la subsemnatul oficiu în termenul deschis și — cu prealabila aprobare a protopopului — să se prezinte în parohie spre a cânta, a cuvânta, eventual a celebra.

Geogăiu, 3/16 August 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Geogăului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 457/916.

Nr. 151 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoarești din comunele mai jos înscrise se eacrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

1. **Broșteni**. Salariu 600 cor. dela biserică.

2. **Spring**. Salariu 600 cor. dela biserică.

În ambele locuri până la rezolvarea cererii de întregire dela stat, biserică nu se deobligă a da salariul legal complet.

Reflecții sunt datorii să-și înainteze cererile oficiului protopresbiteral în termenul deschis și să se prezinte în biserică în vre-o Duminică ori sârbătoare.

Cei aleși sunt datorii a instrui și cânta cu elevii în Duminică și sârbători în sf. biserică.

Mercurea, 1 August 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Mercurea.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învățător la școala noastră confesională din **Crihalma**, protopresbiteratul Cohalmului, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt: salariu fundamental 1200 cor., din care 100 cor. dela biserică, iar restul ajutor de stat deja votat, plus gradațiunile de salariu prescise de lege. Apoi cvartir liber, grădină de legumi și un echivalent corespunzător pentru lemnele de foc.

Alesul e îndatorat a forma cu elevii cor în mai multe voci și a cânta cu ei regulat răspunsurile liturgice în Duminică și sârbători precum și în strună la utrenie. Concurenții sunt obligați a să se prezinte înainte de alegere poporului, arătându-și destineritatea în cântări, iar cei liberi de armată vor fi preferiți. 152 3—3

Cererile de concurs se vor însașa subscrisului oficiu în termenul indicat.

Cohalm, în 27 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial din Crihalma.

Ioan Bercan
protopop.

Nr. 364/1916 protop.

(154) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoarești din comunele mai jos înscrise se eacrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ernea**. Salariu 800 cor. și anume: 200 cor. dela Preaven. Consistoriu arhid. și 600 cor. din repartiție dela popor; restul de 400 cor. s'a cerut dela stat. În cazul când statul n'ar vota aceeași întregire, se deobligă biserică a plăti și acest rest de 400 cor. la salariul fundamental, dar nu se deobligă și la plățirea gradațiunilor de salariu prescise de lege.

Locuință în natură și relut de grădină 20 cor.

2. **Păucea**. Salariu 600 cor. și anume: 200 cor. dela Preaven. Consistoriu arhid. iar 400 cor. din repartiție dela popor. Întregirea salariului dela stat încă nu e resolvată. Biserică nu se deobligă a plăti ea salariul legal întreg, dacă statul n'ar vota întregirea. Locuință în natură și relut de grădină 20 cor.

Concurenții sunt datorii să-și înainteze cererile de concurs cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis, și să se prezente înainte de alegere în biserică.

Cei aleși sunt îndatorăți a instrui și cânta cu elevii în Duminică și sârbători la sf. liturgie în biserică.

Mediaș, în 6 August 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Romul Mircea
protopop.

Ad Nr. 48/1916.

(156) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a postului al II-lea de învățătoare dela grădina de copii a **Bisericii Sf. Nicolae din Brassó (Brașov)** — Șchei eacrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

a) Beneficiile sunt:

1. Salariu anual 1100 Coroane.

2. Bani de cvartir anual 480 Coroane.

3. Adausuri la salariu și la banii de cvartir potrivit cu dispozițiunile cuprinse în Art. de lege XL din 1913, privitor la competențele învățătoarelor dela grădinele de copii confesionale.

b) La concurse să se adauge următoarele acte:

1. Certificat de naștere.

2. Dovadă oficioasă dela oficiul parohial despre apartinerea la confesiunea rom. ort. răs.

3. Atestat de sănătate.

4. Diploma de calificare.

5. Document că după primirea diplomei concurența a instruit cel puțin un an de zile în vre-o grădină de copii.

6. Declarațiune, că va respecta și să va supune tuturor legilor și dispozițiilor de acum și din viitor dela Biserică noastră.

Brassó (Brașov), din ședința Comitetului parohial dela Biserică Sf. Nicolae din Brassó (Brașov) — Șchei, ținută la 3 August 1916.

Comitetul parohial al bisericii române ort.-res. dela Sf. Nicolae în Brassó (Brașov).

Dr. V. Saftu
president.

I. Priscu
secretar.

Nr. 357/1916 of. prot.

123 3—3

Concurs.

Pentru alegerea de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa a doua **Ungureni** din tractul Cetății-de-peatră pe lângă neputinciosul paroh Teodor Buda, prin aceasta, — în temeiul ordinului Consistorial Nr. 4957 Bis. dtto 17 Maiu a. c. și a concluderii sinodului parohial din Ungureni dtto 10 Iulie a. c. — se publică concurs în „Telegraful Român“ cu termen de 30 zile dela prima apariție.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din toate venitele parohiale (pământ, bir, stole și liturgii) și dotația de capelan, care se va satorii de P. V. Consistor arh.

Concurenții să-și înainteze în termenul indicat cererile provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiteral și pe lângă observarea restricțiilor normale în §. 33 din regulamentul pentru parohii să se prezinte în zi de sârbătoare în biserică din Ungureni spre a cânta, cuvânta, respective a și oficia.

Lăpușul-unguresc, la 11 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră“ în conțelegere cu comitetul parohial din Ungureni.

And. Ludu
protopop.

Nr. 252 prot.

(155) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. **Turnișor** protopresbiteratul Sibiu, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și astearnă cererile de concurs instruite în regulă subsemnatului oficiu protopopesc; iar pentru a face cunoștință cu poporul, reflecții la acest post, cu prealabila înțelegere a subscrisului, sunt datorii a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserică unde își vor arăta destoinicia în cântări și tipic, respective în celebrarea serviciului divin.

Sibiu, 20 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Sibiuului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

Nr. 416/916.

(157) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de cl. III. **Vulcan** protopresbiteratul Brașovului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din toate venitele parohiale fasonate în coala B.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu în termenul deschis și se vor prezenta în parohie spre a face cunoștință cu poporul.

Zernești, în 7 August 1916.

Oficiul protopresbiteral al tractului Bran în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamea
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei a doua de învățător la școala noastră din comuna **Bod**, protopopiatul Brașovului, să publică concurs cu termen de 15 zile dela cea dintâi publicare în „Telegraful Român“.

Învățătorul ales și întărit va avea: 900 coroane salariu plătit în rate lunare anticipate dela biserică, iar restul întregire de salariu dela stat: 300 coroane bani de cvartir, și drept la cvintinale, conform dispozițiilor regulamentului pentru organizarea învățământului în școlile populare. 153 3—3

Învățătorul va fi dator fără remunerație specială să instruiască și tinerimea școlară de repetiție.

Vor fi preferiți cei cari cunosc muzica instrumentală și vor putea vedea aceasta prin formarea unui cor cu tinerimea adultă.

Doritorii au să-și înainteze rugățile lor conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopopesc și să se prezente în biserică în vre-o Duminică sau sârbătoare pentru ca să-și arate destoinicia în școlul ird'et mai sus.

Bod, în 28 Iulie 1916.

Filip Croitariu
president.

Ioan Cranga
secretar.

În conțelegere cu comitetul parohial, oficiul protopresbiteral al tractului Brașov.

Dr. V. Saftu
protopop.

Târg mare de ghetete de toamnă!

Ghetete bărbătești dela Cor. 30—50; Ghetete femeiești dela Cor. 20—55; Ghetete pentru băieți și fetițe dela Cor. 19—39; Ghetete pentru copii dela Cor. 14—34.

Ghetete din catifea, pânză, sandale și alte articole de vară, cu terminarea sezonului se vând cu preț redus!

Ghetete bărbătești combinate cu talpă de jumătate păr. Cor. 5-50. — Pentru dame cu 50 fileri mai ieftine.

Cremă de ghetete foarte fină, în toate culorile, cu prețuri ieftine. (158) 1—3

Boconci dela Cor. 30—50.

Cereți lista de prețuri ilustrată!

În provincie, liferăm cu ramburs prin post sau tren. — Ghetete care nu vor conveni le schimbăm, sau rambursăm banii înapoi.

„PEATRA“

societ. econ. comercială pe acții în Sibiu. La comanda în engross, vă servește cu deslusiri **Ioan Petringean**, șeful depozitului de ghetete, **Budapest VI, Szerocsen utca 6.**

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 16 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmonă.

Convocarea consistorului mitropolitan.

Preasfinția Sa, Episcopul Ioan I. Papp al Aradului, a trimis, ca locțiitor de mitropolit al bisericii gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, sub numărul 281 M., tuturor membrilor consistorului mitropolitan următoarea invitație, care li se aduce la cunoștință și, pe calea aceasta:

P. T. Domnule! În starea actuală excepțională, provocată în întreaga Transilvania de raporturile războinice, în temeiul statutului organic și al regulamentului intern, convoc Consistorul mitropoliei noastre ortodoxe române din Ungaria și Transilvania la ședință plenară și în senat, pe Sâmbătă în 15/28 Octombrie, dimineața la 10 ore și zilele următoare, în mod excepțional la Oradea-mare (Nagyvárad), în sala Consistorului nostru de acolo (Str. Domnească — Uri utca 6), la care ședință P. T. D-ta ești poftit a participa, având eventuala pedecă a ni-o notifica de timpuriu.

Obiectele mai însemnate:

1. Constituirea Consistorului mitropolitan prin luarea jurământului asesorilor noi.

2. Luarea măsurilor privitor la sfințirea și introducerea Excelenței Sale, D-nului Arhiepiscop-Mitropolit, care are să urmeze în ziua următoare, la 16/29 Oct. a. c. în biserica noastră ortodoxă din Oradea-mare.

3. Publicarea concluzelor congresuale.

4. Efectuirea concluzelor congresuale și deliberarea obiectelor curente.

Arad, la 1/14 Octombrie 1916.

Ioan I. Papp
episcop.

Cătră cetitori.

Sunt două luni aproape, de când nu mai stăm de vorbă cu cetitorii acestei foi. Raporturile între noi și ei au trebuit să fie rupte în mod atât de brusc, încât nici vreme nu ne-a rămas, și nici posibilitatea nu ne-a fost dată, ca să-i avisăm, că foaia noastră o vreme oarecare nu va putea să apară, în urma intrării trupelor române în Ardeal, și să-i rugăm, să fie cu răbdare, căci imediat cum va trece primejdia și vor permite împrejurările, o vom scoate de nou și regulat, ca mai înainte.

Numărul ultim al ziarului nostru s'a tipărit Miercuri, în 17/30 August c. ca de regulă, cu datul zilei următoare, în ziua deci, în care se auzia bine în Sibiu bubuitul tunurilor dușmane, căci trupele române, intrate în țara noastră prin surprindere imediat după declararea războiului din partea guvernului din București și înainte de a putea fi trimise la graniță trupe mai numeroase de ale noastre pentru a le face primirea convenită, înaintaseră binișor pe pământul Ardealului, în direcția spre Sibiu. Eram adecă ferm hotărâți, ca și în zilele de groază

și de primejdie, pe cari le aveam înaintea noastră, să stăm la post și să ne facem datorința față de abonații și cetitorii noștri, dându-le informațiuni despre evenimentele ce se petrec în lume. Dându-se ordinul însă dela loc mai înalt, ca Sibiuul, evacuat deja din partea miliției, să fie evacuat după puțin și din partea populațiunii, toate oficiile publice au plecat din acest oraș, și astfel și personalul întreg al oficiului de poștă și telegraf. Edificiul poștei din loc era Mercuri dimineața, în 17/30 August, ziua a treia a invaziunii române, încueat și părăsit. Nu ne-a mai fost deci cu puțină se espedăm nici numărul tipărit în aceeași zi al ziarului nostru, pe care, în urma acestei împrejurări, nici nu l'am scos din tipar decât numai într'un număr foarte restrâns de exemplare, și numai ca document istoric al zilei aceleia. Partea mai însemnată a acelu număr o vom publica însă, parte în numărul de față, parte în cele următoare.

Bunul Dumnezeu așa a voit, și brava noastră armată, sprijinită de trupele aliate germane, așa a făcut, ca zilele de groază, deslănțuite asupra Sibiului, să nu fie prea multe. După patru săptămâni, pe cari dușmanul le-a petrecut în apropierea Sibiului, fără a-și fi putut pune însă piciorul în Sibiu, trupele române, luate la goană de soldații noștri și de cei germani, au trebuit să se retragă în fugă mare spre hotarele țării proprii, lăsând în urma lor numai jale și durere, pentru că pe unde au fost, au pustiit tot ce au putut. Astăzi situația e aceea, că pe teritoriul Ardealului, în care trupele române au intrat deodată pe mai multe locuri, nu se mai află soldați din regatul român, ci toți s'au retras la ei acasă, afară de prizonierii rămași la noi, și afară de morții cei mulți, îngropați la noi.

Invasiunea Românilor în Ardeal a fost astfel de scurtă durată, iar întreprinderea lor nesocotită a fost scump plătită, pentru că enorme sunt pierderile pe cari le-au avut, în morți, răniți și prizonieri. Durerile și suferințele pe cari le-am avut noi în cursul acestei invaziunii vor trece, iar credința în apropierea unor zile mai bune și mai senine ni se va întări. Să fim mulțumitori deci prevedinței divine, care a făcut să treacă dela noi amarul pahar mai curând de cum credeam, dar să fim recunoscători și mulțumitori și bravei noastre armate, precum și neîntrecutei armate germane, care ne-a venit fără amânare întru ajutor și la frontul acesta, ca la celelalte fronturi, căci vitejiei lor probate este a se atribui curățirea pământului ardelenesc în timp atât de scurt de nepoftitele și uricioasele lăcuste, îmbrăcate în haine militarești.

Recunoscători și mulțumitori avem să fim însă și înaltului guvern al țării noastre, care nu ne-a dat uitării, pe noi, cei prigoniiți de soarte, nici în zilele acestea de adâncă amărăciune, ci ne-a dat tot ajutorul și și-a arătat toată bunăvoința față de noi. Astfel a dispus

din vreme, ca consistorul nostru arhiepiscop din Sibiu, împreună cu seminarul «Andreian» și cu întreg personalul aflător în serviciul bisericii, să fie mutat la Oradea-mare și să fie așezate la loc sigur toate valorile bisericii noastre, precum și obiectele mai de preț ale «Asociațiunii» din Sibiu. Apoi a făcut guvernul propunere Majestății Sale, ca alegerea de Arhiepiscop și Mitropolit, efectuată în 6 August n. c. în Sibiu, să fie întârită, ceea ce a și urmat. În numărul din 19 Septembrie n. c. al monitorului oficial din Budapesta a apărut actul de întărire, care sună astfel:

«La propunerea ministrului meu ungar de culte și instrucțiune publică, întăresc alegerea Arhimandritului și vicarului episcopesc gr. or. al Oradiei mari, *Vasilie Mangra*, de Arhiepiscop și Mitropolit gr.-or. român, — alegere efectuată de congresul național bisericesc al bisericii gr.-or. române. Dat în Viena, în 10 Septembrie 1916. *Francisc Iosif I. m. p. Iankovich Béla m. p.*»

Luni, în 12/25 Septembrie c. noul nostru Arhiepiscop și Mitropolit, *Vasilie Mangra*, s'a prezentat apoi în fața Majestății Sale, în castelul din Schönbrunn, pentru a depune jurământul de fidelitate. La acest act însemnat a participat și domnul ministru de culte și instrucțiune publică, *Iankovich Béla*, ca reprezentant al guvernului, împreună cu stegarul *Eszterházy Miklos*, principe, iar formula de jurământ a cetit'o consilierul ministerial *Marsovszky Moritz*. După depunerea jurământului, alesul și întâritul Arhiepiscop și Mitropolit *Vasilie Mangra* a fost primit în audiență particulară din partea Majestății Sale. A durat audiența jumătate de oră, și Majestatea Sa s'a întreținut în mod foarte afabil cu noul cap al bisericii noastre ortodoxe române din patrie. Iar grația și părinteasca iubire față de credincioșii bisericii ortodoxe române din patrie Majestatea Sa, preabunul nostru Împărat și Rege, și-a arătat-o și prin faptul, că nu mult după audiența aceasta a numit, la propunerea înaltului guvern, pe Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru *Vasilie Mangra* consilier intim al Majestății Sale, cu titlul de *Excelență*.

Mai amintind acum, că sfințirea intru Arhiepiscopul a Excelenței Sale, Mitropolitului *Vasilie Mangra*, se va face prin Preasfințirii Episcopii *Ioan* al Aradului și *Miron* al Caransebeșului, Duminecă în 29 Octombrie n. în biserica ortodoxă română din Oradea-mare, și că tot atunci, după actul sfințirii, se va face și instalarea, am dat informații cetitorilor despre toate evenimentele mai mari întâmplate în biserica noastră în cursul celor două luni decând nu apare foia noastră, iar despre altele poate, despre cari nu avem încă cunoștință, fiindcă lipsind poșta, n'am avut legătură cu lumea ceealaltă, n'am primit nici scrisori, nici ziare, — le vom face comunicare imediat cum ne vor ajunge la

cunoștință. Acum însă poșta funcționează regulat de câteva zile și astfel ne putem relua și noi activitatea. Vom scoate deci foaia de nou din tipar, însă deocamdată numai la intervale mai mari, odată, ori de două ori pe săptămână, căci avem și alte mari greutăți de învins: lipsa de hârtie și lipsa de culegători în tipografie. După ce vor fi delăturate și aceste pedeci, ziarul va apare iarăși regulat de trei ori pe săptămână, ca mai înainte, ceea ce sperăm, că în curând să va putea întâmpla.

Rugăm deci pe toți stimații abonați și cetitori ai ziarului nostru, ca luând la cunoștință cele aci comunicate, se binevoască a ne împărtăși și în viitor de prețiosul sprijin pe care ni l'au acordat în trecut și de care vom căuta să ne arătăm vrednici, prin oferirea unei lecturi plăcute și folositoare și prin informații exacte despre tot ce se petrece în lume, în aceste vremi de generală turburare și îndușmănire.

Redacțiunea ziarului

«Telegraful Român».

Nr. 2602—1916. M.

Scrisoare Circulară

cătră venerabilul cler și cătră poporul dreptcredincios român din de Dumnezeu păzita mitropolie a Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania.

România, căreia flință i-a dat patria noastră, Ungaria, căoi Radu-Negru dela Făgăraș a întemeiat principatul Țării-românești, Dragoș din Maramuraș a întemeiat principatul Moldovei și cu sprijinul monarhiei Habsburgice s'a ridicat și s'a întărit România modernă, liberă și independentă, care de bună voie s'a legat de monarhia noastră cu contract de credincioșie, cu făgăduieli de sprijinire reciprocă; România — spre marea noastră durere — a căleat făgăduiala de credință, a rupt pecețile contractului în chip perfid și a ridicat arma asupra patriei noastre, supra înălțatului nostru împărat și rege și asupra acelor frați, c. de doi ani de zile luptă pe moarte și viață cu o vitejie nemaipomenită împotriva dușmanilor monarhiei.

Da, ei n'au ascultat porunca sângelui, n'au auzit chemarea tainică a fraților de o limbă și un sânge de a ne da mâna de ajutor, ca trupele regatului român să lupte alături de noi împotriva dușmanului comun, care tinde la nimicirea patriei noastre și la sugrumarea neamului românesc, să lupte hotărâți și cu bărbăție încontra Rusiei cotropitoare. Nu, ei ei, amăgiți de lupii îmbrăcați în piei de oi și amețiți de făgăduielile lui Iuda, au desconsiderat cele mai vitale interese ale neamului și sub cuvânt, că vin

„să ne slobozească“, vin să ne facă robi muscalilor, vin înfrățiți cu hoardele rusești, cari au jefuit și au aprins satele și bisericile întemeiate de Ștefan cel Mare, cari au ucis pe urmașii plăieșilor vestiți dela Dumbrava-roșie, cari au necinstit Putna și Suceava, locuri sfinte de închinare sufletului românesc, — vin acum să ne calce și să ne fure moșia agonisită de moșii și părinții noștri cu sudori de sânge!

Unde vă este și în ce se arată patriotismul vostru, Români ucigători de frați, vă întrebăm cu Lactanțiu: „Cum patriotismul vostru poate să fie o virtute? Poate să existe o virtute într'un sentiment esențialmente dușmănos și răutăcios? Binele, la care tinde iubirea voastră de patrie, constă în a face rău altora. Voi întindeți granițele voastre în hotarele vecinilor voștri, voi creșteți puterea voastră, venitele voastre, desbrându-vă pe alte națiuni. Puteți voi să numiți virtute aceea ce e distrucțiunea a toată virtutea? Voi rupeți legăturile societății umane, voi distrugeți inocența, voi nutriți răpăcitatea, voi nimiciți idea de dreptate. Dreptatea și urile naționale sunt necompatibile; acolo unde lucesc armele, dreptatea se nimicește. Poate să fie drept acel ce vatămă, urește, despoaie și ucide? Iată faptele voastre, acelor ce ziceți, că vă iubiți patria!“ (Lactanțiu. Div. Instit. VI. 6.)

Acela, care cu vorbele vicleniei pe buze, cu dorul de jaf în suflet vine în hotarele noastre, să-i frate, ci cel mai păgân dușman, care pentru a-și împlini pofta sălbatică își omoară frații și părinții. Da, frații de ieri asvâz prin voința și faptele lor păcătoase și nelegiuite s'au făcut pentru noi în cei mai mari și mai urgisiti dușmani, asupra cărora glasul sângelui și legea firii poruncește să-ți ridici brațul fără milă. „Că cel ce varsă sângele omului, pentru sângele aceluia sângele lui se va vărsa.“ (Facere IX. 6.)

Iubit eler și popor! Avem cea mai mare mângâiere și bucurie a sufletului, că iubirea voastră față de patrie e nemărginită, că alipirea și credința voastră cătră tron sunt neclătite, că din iubirea, alipirea și credința aceasta curată și tradițională purcede ascultarea voastră necondiționată și izvoarește vitejia, care mai ales în anul din urmă în mod atât de strălucit din nou a-ți dovedit-o. De aceea vă sfătuim, mai vărtos acum, în aceste zile de cea mai grea campană, și vă îndemnăm cu cuvintele sf. apostol Petru, ca cu blăndețe să vă supuneți autorităților și rânduielilor înaltei stăviri, ori împăratului, ca celui de sus, ori guvernatorilor, ca trimiși de el spre pedepsirea răzvrătiților de rele și spre laudarea celor de bine, căci așa este voia lui Dumnezeu, ca cu facerea bine să amuțiți necunoștința oamenilor celor fără de minte, ca ei liberi, iară nu ca cum ați avea libertatea, ca un acoperământ răutății, ci ca servii lui Dumnezeu.“ (I. Petru C. II. v. 13—16.)

Față cu noul dușman, care răvnește în chip atât de păcătos la stărbirea și la stricarea hotarelor patriei noastre, veți ști să luptați cu aceeași îndârjire, vitejie și credință, cu care eroii noștri au sfărmat cetățuile de granit dela Ivangorod. Căci dragostea, credința și alipirea voastră cătră tron și patrie vă va lumina mintea și sufletul, vă va întări inima și vă va oțeli brațul.

Intăriți-vă dar cu credința în Dumnezeu, bucuroși fiind în inimile voastre, că ați știut și ați putut să dovediti credința și alipirea voastră cătră tron și patrie cu fapte atât de strălucitoare și cu jertfe atât de scumpe. Fiți cu încredere, că în ziua judecării și a răsplătirei *Maiestatea Sa, înălțatul nostru împărat și rege, împreună cu luminatul său guvern ungar, nu vor întârzia a răsplăti după merit credința și vitejia, cu care ați apărât tronul și patria, asigurând condițiunile trebuincioase pentru dezvoltarea și întărirea etnică, culturală și economică a poporului român din patrie.*

Noi n'am provocat și n'am dorit războiul cu frații noștri, ci cu toată sinceritatea am stăruit pentru înfăptuirea păcii și buneii înțelegeri între români și maghiari, și credincioși chemării noastre nu vom înceta de a ruga pe Dumnezeu, ca să ne trimită pacea de sus, pacea a toată lumea, pentru că zice sf. Vasile cel mare: „Nu există un bine mai mare, decât pacea, care este un dar ceresc, a căreia și numele numai este mai dulce, decât ori ce.“ (Basil Ep. 46. l. Ep. 70.)

Isus Cristos este principiul păcii, zice sf. Grigorie; apostolii au predicat *pacea lui Dumnezeu*. Armonia domină în Dumnezeu și în toată creațiunea; oamenii trebuie să imiteze pe creatorul, păzind între ei *concordia* și în puterea acestei condițiuni trebuie să existe cetățile și popoarele. (Greg. Naz. Orat. 12.)

Oradea-mare (Nagyvárad) la 8/21 Septemvrie 1916.

Vasile Mangra m. p.,
ales și întărit Arhiepiscop și Mitropolit.

Ioan I. Papp m. p.,
episcopul Aradului.

Dr. Miron E. Cristea m. p.,
episcopul Caransebeșului.

Din numărul neesperdat.

Numărul ziarului nostru, tipărit Mercuri, în 30 August n. dar neîmpărțit în loc și neesperdat abonaților din afară, conținea următoarele articole:

Nr. 8980—1916 Pres.

Circular

cătră preoțimea din arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei.

Cu inima plină de durere și îngrijorare trebuie să Vă aducem la cunoștință, că dușmanii iubitei noastre patrii s'au înmulțit cu unul, prin faptul, că vecinul regat România, din motive nouă necunoscute, a declarat război monarhiei noastre.

Când Vă aducem această sguuitoare știre la cunoștință, deși tradiționala noastră credință și loialitate cătră tron și patrie este mai presus de orice îndoială, și dela începutul actualului război fiii bisericii noastre au dat cele mai eclatante dovezi de eroism și vitejie, pe toate fronturile de luptă, ceea ce la diferite ocaziuni s'a și recunoscut din partea tuturor comandantilor, așa, că multe izbânzi realizate în actualul război de victorioasa noastră armată, sunt legate de numele regimentelor, acărorpreponderantă majoritate o formează fiii bisericii noastre, — totuși venim a Vă atrage atențiunea și cu această ocaziune la acea datorință patriotică a chemării Voastre, de a sfătuți poporul încredințat conducerii Voastre, să se ferească de orice vorbe și ori ce fapte, care ar putea arunca umbră asupra iubirii lui de patrie, având încredere, după bunul Dumnezeu, în îngrijirea părintească a bunului nostru Împărat și Rege

apostolic și a Inaltei Stăpâniri, și astfel a face tot ceea-ce pretinde interesul iubitei noastre patrii.

Totdeauna Vă invităm să înălțați cu toții rugăciuni ferbinți cătră preabunul Dumnezeu pentru succesul armelor oștirilor noastre și pentru cât mai curândă restabilire a păcii mult dorite.

Sibiiu, din ședința extraordinară a senatului bisericesc, ținută în 16/29 August 1916.

Consistorul arhidiecezan.

Noul nostru dușman.

Sibiiu, 30 August n.

Monarhia austro-ungară, care de doi ani și mai bine luptă cu energie și cu succes la două, ba la trei fronturi, are acum cu un dușman mai mult și în viitor va avea să lupte încă la un front de vre-o câteva sute de kilometri. Noul nostru dușman e *România*, ai cărei bărbați influenți de stat s'au întrunit Duminecă la orele 10 dimineța în consiliu de Coroană, sub prezidenția regelui Ferdinand, și au decretat intrarea țării românești în acțiune, alăturarea cu împătrita înțelegere, deci în contra puterilor centrale, în special în contra monarhiei noastre. Duminecă seara a fost apoi prezentată la Viena, ministrului nostru de externe, declarațiunea de război a României, prin reprezentantul ei din Viena, și imediat s'au și început ostilitățile din partea României la granițele Ardealului.

Perfidia, de care s'a făcut vinovată în anul trecut Italia, care după treizeci de ani de alianță cu puterile centrale, a trecut pe partea dușmanilor acestora și le-a atacat și ea dela spate, poate fi stabilită și constatată acum și la sora cea mai mică, la România, care tot după treizeci de ani de alianță militară cu monarhia austro-ungară, sare acum în spatele aliatei ei, alăturarea de dușmanii noștri. Boala e deci familiară și trece dela unii la alții. Ce ne doare și ce ne rușinează e, că din familie facem parte și noi, cei ce nu purtăm însă nici o vină pentru degenerarea altora din familie.

Avem deci cu un dușman mai mult și noul dușman e fratele nostru. Ne-am temut de această eventualitate și ne-am îngrozit totdeauna gândindu-ne, că va putea veni vremea, ca se luptăm frații în contra fraților. De ce ne-am temut, s'a împlinit. Va curge acum sânge românesc și de o parte și de alta. Dacă înțelepții dela București au crezut că așa e bine, fie așa! Noi ne vom face datorința și față de ei! Căci mare ne este iubirea de neam, dar și mai mare ne este *iubirea de patrie!* Ea e mama noastră, și pe mama care ne-a născut și la sinul căreia își dorm somnul de veci părinții și strămoșii noștri, precum ni-l vom dormi și noi, datorință avem să o apărăm până la ultima picătură de sânge, chiar și în contra fraților noștri. Se o știe deci aceștia, că drumul pe care vreau să-l facă la Alba-Iulia, îl vor putea face numai peste cadavrele noastre, ale tuturor, și trecând prin râurile de sânge, seurs din vinele noastre. Se o știe, că cadavrele peste cari vor trece, sunt cadavre românești, sângele prin care vor umbla, e sânge românesc! Dacă răvnește la o astfel de *bravură*, pentru care istoria are să-i condamne cu asprime, poftescă și o sevârșască. A lor e răspunderea, ale noastre vor fi suferințele. Asta e solia, tristă și dureroasă, pe care o tri-

mitem *fraților* noștri de peste munți, în aceste momente de nepusă jale și durere. Incolo eroii noștri dela Ivangorod, Doberdo și de pe alte locuri, își vor face datorința și față de ei, și bunul Dumnezeu va face, ca se treacă dela noi și acest păhar amar, pe care nu l-am așteptat și nu l-am meritat.

Germania e solidară cu noi. Dacă cei din București au crezut, că declarând război numai monarhiei noastre, evită conflictul cu Germania, de care au mare respect, s'au înșelat amar, pentru că Germania și-a arătat solidaritatea cu monarhia noastră și față de noul ei dușman prin faptul, că a declarat ea război României. Luni a prezentat ambasadorul german din București guvernului român nota diplomatică de acest înțeles a guvernului dela Berlin. României îi va declara acum război și Bulgaria și Turcia. (Va urma).

Războiul.

În 27 August n. c. a declarat România război monarhiei noastre, și încă în aceeași zi seara trupele române au intrat în Ungaria, trecând Carpații pe mai multe locuri, anume: pe la Ghimeș, pe la Predeal, pe la Turnul roșu, Vulcan și Orșova. La Orșova s'a poticnit dela început invasiunea română, pentru că n'au putut înainta trupele române decât numai până la râul Cerna, care desparte Orșova nouă de Orșova veche. Prin pasul de la Vulcan au înaintat Români până la Petrojeni, care în două rânduri a fost în stăpânirea lor, dar au fost alungați de aci peste graniță. Pe la Turnul roșu au înaintat până în nemijlocita apropiere a Sibiului (s'au dat lupte pe la școala de cadeți din Sibiiu și pe la cimiterul central, precum și pe dealul Gușteritei), dar în 27 și 28 Septemvrie au fost respinși și alungați îndărăt în țara lor, cu perderi enorme. Au fost luat Români în stăpânire și Făgărașul, dar și de aci au fost alungați. Pe la Predeal au fost înaintat până la Cohalm, luând Brașovul în stăpânirea lor încă în ziua primă de război, dar și de pe linia aceasta au fost alungați și respinși cu perderi mari până la Predeal. Trupele române intrate pe la Ghimeș au înaintat până la Deda, au luat în stăpânire orașele din secuime, dar și de aci au fost scoase și alungate peste graniță. Astăzi nu mai sunt soldați români pe teritoriul Ardealului, decât numai de cei rătașiți prin păduri, apoi morții și răniții. Aceasta e situația în Ardeal în momentele în cari scriem șirele acestea. Iar despre situația generală de pe câmpul de război ne dau lămuriri rapoartele oficioase din zilele diu urmă, pe cari le resumăm pe scurt după cum urmează:

18 Octomvrie. La frontul dela *ost* armata condusă de Arhiducele Carol Francisc Iosif, moștenitorul nostru de tron, a respins pe la Cărlibaba mai multe atacuri dușmane, iar pe la Bisnița și Ditwoinsko trupele bavareze au cucerit dela Ruși un punct de razim însemnat, capturând 12 mitraliere, 2 ofițeri și 350 de soldați. Armata principelui *Leopold de Bavaria* a respins la Luck atacurile dușmane, cu perderi mari pentru Ruși. Și pe alte locuri atacurile dușmane au fost respinse. În Carpați se continuă luptele. La frontul dela *vest* au fost atacuri înverșunate pe mai multe locuri, dar toate au fost respinse și Germani au ramas în pozițiile avute. Numai la Saily a înaintat puțin dușmanul, dar lupta aci nu e terminată. Cinci aeroplane dușmane au fost nimicite de Nemți. La râul Maas e foc viu de artilerie. La frontul *ita-*

lian s'au dat atacuri vehemente, cu forțe mari, asupra pozițiilor trupelor noastre de pe muntele Testan. Dușmanul a fost respins. Pe celelalte locuri e foc viu de artilerie. În Macedonia Bulgaria au alungat pe Sârbi de pe malul râului Cerna.

19 Octomvrie. La granițele Ardealului luptele sunt în curgere. Pe la Sborov întreprinderile armatei principelui Leopold de Bavaria au avut succes. Pe la Stochod au fost cucerite câteva tranșee dușmane, iar pe la Bubnov atacurile dușmane au fost respinse. Rușii au avut mari pierderi. În Macedonia s'au desvoltat lupte noi. Lu frontul dela vest Germanii au avut succese la râul Somme. Intre Sars și Morval au împedat înaintarea Englezilor. Puținul teren cucerit de ei a fost scump plătit, pentru că pierderile lor au fost enorme. La frontul italian luptele îndârjite s'au continuat pe teritoriul Pasubio (muntele Testan.) Dușmanul a intrat în primele șanțuri ale trupelor noastre, dar a fost scos din ele de regimentele tiroleze. Pe celelalte locuri a fost foc de artilerie.

20 Octomvrie, Raportul oficios din ziua aceasta nu ne-a sosit.

21 Octomvrie. Dela biroul de presă al ministrului președinte ni s'au telegrafat următoarele: La frontul dela ost, granițele române-ungare, luptăm mai departe. Luptând prin zăpadă, pe frig și pe teren greu, succesele trupelor sunt vrednice de toată lauda. La frontul italian, la Pasubio, lupta vehementă se continuă în contra pozițiilor noastre, cu tunuri de tot soiul și cu granate de mână. Infanteria dușmană dela poalele muntelui Roite a fost prinsă de artileria noastră. Atacurile Italianilor asupra părții dela ost a acestei coaste de munte le-am respins. Compania dușmană, care înainta spre pozițiile noastre din valea Brand, am nimicit-o, luând cu noi 2 ofițeri, 159 soldați și material de război. În Albania nu s'a întâmplat nici un eveniment deosebit.

Mitropolitul nostru la Monarhul.

Ca ocaziunea depunerii jurământului de fidelitate, ca ales și întărit Arhiepiscop și Mitropolit al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, Escelența Sa, Părintele Vasilie Mangra, a fost primit în audiență particulară de jumătate oră, în castelul din Schönbrunn în Viena, din partea Maiestății Sale, Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I. Cu ocaziunea aceasta, după cum suntem informați dela loc competent, Maiestatea Sa și-a exprimat deplina preainaltă satisfacție asupra atitudinii poporului român din monarhie, atât pe câmpul de luptă, la diferitele fronturi, cât și acasă, și asupra credinței și alipirii de nou devenite față de tron și de patrie. Escelența Sa, Mitropolitul Vasilie Mangra apoi a asigurat pe Maiestatea Sa, Monarhul nostru, despre sincera și neclintită fidelitate și loialitate a Românilor din monarhie, în special a celor din statul ungar, față de persoana Maiestății Sale, față de dinastie și față de patrie. Îndesebi a accentuat Escelența Sa, Mitropolitul nostru, că atacul perfid și nesocotit al României asupra monarhiei austro-ungare a rupt orice legătură sufletească ce a existat până acum între Români din monarhie și cei din regat. Ceice mai nainte se considerau ca frați, astăzi stau față în față ca dușmani neîmpăcați. Români de patrie consideră atacul României asupra monarhiei austro-ungare ca un atentat criminal, îndreptat în contra intereselor neamului românesc, nu numai din monarhie, ci de pretutindenea, iar în contra trădătorilor nesocotiți ai cauzei românești, întreaga suflare româ-

nească din patrie, fără deosebire de partid, stă gata să lupte până la ultima picătură de sânge, jertfindu-și viața și averea pentru tron și patrie. — Maiestatea Sa a luat cu vădiță bucurie la preainaltă cunoștință aceste corecte și înțelepte declarațiuni ale Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru Vasilie Mangra, căruia mulțumitori și recunoscători avem să-i fim toți, pentru că s'a făcut la poalele tronului interpretul fidel al sentimentelor și al mentalității poporului întreg românesc din patria aceasta iubită și apărată și de el din toate puterile și cu toată credința și sinceritatea.

Seminarul «Andreian» din Sibiiu. Aducem la cunoștința tuturor celor interesați, că în urma stărilor excepționale, create de nesocotința bărbaților de stat din România, cari și-au implicat țara în războiu cu monarhia noastră, fără a se gândi, că România numai zdrobită poate se iasă din acest războiu, iar nu mărită, cum doreau ei: seminarul «Andreian» nu va fi deschis în anul acesta în Sibiiu, ci din partea consistorului nostru arhiepiscopozan, care funcționează în Oradea-mare (Nagyvárad, Lukács György utca 25), sub presidenția I. P. C. Sale, Arhimandritului Dr. Eusebiu R. Roșca, director seminarial, s'au luat în privința aceasta următoarele dispozițiuni: secția teologică va fi deschisă la 1 Noemvrie în Oradea-mare, iar cea pedagogică tot atunci în Arad.

Manifestațiuni de loialitate.

Intrarea României în război alături cu antanta și în contra monarhiei noastre austro-ungare a provocat sentimente de indignare și de dispreț față de noul dușman în toate sufletele românești dela noi. Toți frunțașii vieții noastre publice au ținut deci de necesar să deie exprimare la diferite ocaziuni și în diferite forme sentimentelor lor curate patriotice, cari sunt sentimentele întregului neam românesc dela noi, legat de glia strămoșască prin cele mai sfinte legături ale iubirii și alipirii față de tron, dinastie și patrie.

Astfel consistorul nostru arhiepiscopozan a adresat preoțimei din arhiepiscopia transilvană imediat după ce a aflat, că România a intrat în șirul dușmanilor noștri, circularul pe care-l publicăm la alt loc în numărul de față al ziarului nostru, iar Preasfinții episcopi Ioan al Aradului și Miron al Caransebeșului încă au adresat pastorale din acest prilej credincioșilor din diecezele lor, pe cari pastorale le vom reproduce în întregime în numărul viitor. Împreună cu alesul și întăritul Arhiepiscop și Mitropolit al nostru, Escelența Sa, Vasilie Mangra, au dat apoi scrisoarea circulară, adresată clerului și poporului drept credincios român din întreaga mitropolie ortodoxă română din Ungaria și Transilvania, al cărei cuprins se poate citi la alt loc, tot în numărul de față al ziarului nostru.

În dieta țării apoi a făcut declarații corecte patriotice deputatul naționalist român Dr. Stefan C. Popp, exprimânduși adâncă mahnire pentru atitudinea necorectă a României și asigurând pe cei dela conducerea țării despre nestrămutata loialitate a poporului român din Ungaria față de tron și patrie, care loialitate nu va fi de loc sdruncinată prin declararea de război neașteptată a României. Români își vor și face datorința față de oricare dușman al patriei, deci și față de noul dușman al monarhiei. Declarațiile deputatului Dr. St. C. Popp au fost acoperite cu aplauze de întreaga dietă.

Deputatul Dr. Alexandru Vaida-Voevod a scris în ziarul «Reichspost» din Viena un articol, în care condamnă atitudinea României, iar în consiliile municipale, pretutindenea unde se află și Români în reprezentanțele comitatense, conducătorii au făcut declarațiuni de adâncă părere de rău, că România s'a alăturat la dușmanii noștri, nu cum cereau interesele ei și ale românismului întreg, la puterile centrale.

Escelența Sa, Mitropolitul din Blaj, Dr. Victor Mihályi, a trimis guvernului adresă de loialitate, și tot așa și consistorul din Arad, iar mai mulți frunțași ai vieții noastre publice, între cari și Escelența Sa, Mitropolitul Vasilie Mangra, au făcut declarațiuni în diferite ziare maghiare, în formă de interviuri acordate redactorilor, precizându-și bine punctul de vedere, al lor

și al poporului întreg românesc din patrie, față de noul nostru dușman. Din toate acestea reiese, că față de noul dușman al monarhiei, la Români din regatul ungar nu se pot constata, decât, cum am spus, sentimente de indignare și de dispreț, și ne face o deosebită plăcere a putea constata și aceea, că cercurile conducătoare sunt deplin convinse despre curatul nostru patriotism și despre nemărginita noastră iubire de patrie.

NOUTAȚI.

Statariul. Încă la 1 Septemvrie n. c. domnul comisar guvernial Dr. Betegh Miklós, care se afla atunci în Cluj (acum se află în Murăș-Oșorheiu), a decretat, prin o publicațiune, de introdus statariul pe întregul teritoriu al Ardealului, deci și pe teritoriul orașului și al comitatului Sibiiu. Sunt supuse procedurii statariale militare mai ales crimele următoare, săvârșite de persoane civile: 1). Verbușarea neîndreptătită, adică adunarea neîndreptătită de trupe. 2). Seducerea sau acordarea de ajutor la călcarea datoriilor militare, în înțelesul jurământului, și înlesnirea fugirei din armată. 3). Șpionarea și alte fapte în contra puterii armate a statului. Pedapsa pentru aceste crime este: moartea prin ștreang ori prin glonț de pușcă.

Cei remași acasă. Când a venit ordinul guvernului, ca consistorul nostru arhiepiscopozan să se mute la Oradea mare, Ilustritatea Sa, Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, vicariu arhiepiscopozan, a cerut să fie lăsat acasă, pentru că nici etatea înaintată, nici starea sanitară nu-i permite să facă o călătorie mai lungă și legată de mari greutate. Cererea i s'a încuviințat. Și a fost bine, că Ilustritatea Sa a rămas în Sibiiu, pentru că și aici a fost și este mult de lucru. În zilele de groază Ilustritatea Sa, care e de dimineața până seara în oficiu, a căutat să mângăie și să îmbărbăteze pe toți cei desnădăjduți, iar de când a trecut primejdia contribuie cu sfaturile și cu îndemnul sale la restabilirea stărilor normale pe întreaga linie, reprezentând, când se cere, cu demnitate, arhiepiscopia și biserica. Se muncește apoi și la «Asociațiune», cea mai înaltă instituțiune culturală a noastră, lăsată cu totul în grija domnului president Andreiu Bărseanu, reamășterea în Sibiiu. Iar despre activitatea extraordinară de binefăcătoare a «Albinei», condusă de domnul director Lissai, nu s'au auzit decât cuvinte de lauda și recunoștință prin Sibiiu, în zilele cele grele. «Albina» a acoperit singură toate trebuințele bănești locale, în zilele cele mai critice, plătiind pensiunile celor rămași acasă și plătiind depuneri și dela alte institute de bani, cari nu se mai aflau în Sibiiu! E bine să fie relevate lucrurile acestea.

La Oradea-mare. Excelența Sa, Mitropolitul din Blaj, Dr. Victor Mihályi, cu întregul capitu și cu toți profesorii, s'a mutat la începutul invasiunii române la Oradea-mare, unde se află și acuma.

Acasă! Toți funcționarii publici, cari au rămas în Sibiiu la ocaziunea invasiunii române, ori aproape toți, s'au reîntors la posturile lor și și-au început de nou activitatea. Se poate spune, că în Sibiiu domnesc acum earăși stări normale.

Sabie de onoare. Principele Waldemar de Prusia e pe drum spre Constantinopol, pentru a preda sultanului turcesc sabia de onoare, pe care i-o trimite Împăratul Wilhelm al Germaniei.

Fabrici de muniție în România. Ziarul «Az Est» scrie, că ingineri englezi și francezi au sosit în România, în scopul de a înființa aci mai multe fabrici de muniție. Pentru cine? Căci Germania și monarhia noastră, pe cale de a ocupa România, nu au trebuință de noue fabrici de muniție.

E lipsă mare de tutun. La noi, în Ungaria, de câteva săptămâni nu se mai capătă nici tutun, nici țigări, nici țigaretete. Cei acum într-o foaie din Budapesta, că aceeași situație s'a ivit și în Austria. Și acolo e pe gâtate tutunul și de aceea s'au luat măsuri din partea guvernului, ca nime să nu poată cumpăra la zi decât numai cinci țigaretete, ori două țigări. No, cei din Ungaria, am fi foarte bucuroși dacă am putea ajunge și la atâta, dar la noi nu se mai capătă nici barem o singură țigaretă la zi.

† Nicu Filipescu. Cel mai neîmpăcat dușman al monarhiei noastre și în special al patriei noastre iubite, Ungaria, urzitorul războiului României în contra monarhiei austro-ungare, a decedat, după cum vestesc

ziarele din Elveția, în urma morbului vechiu de inimă, de care suferea de mult. A murit văzând cu ochii dezastrele armatei române, scoasă cu rușine de pe pământul Ardealului și convins, că politica sa de întregire a neamului și de realizare a idealului național, a fost o politică nenorocită și fatală pentru patria sa, pe care a dus-o la ruină. Dumnezeu să-i ierte acest mare păcat.

„Deșteptarea”, ziarul săptămânal din Brașov, apare acum, cu începere din 10/23 Septemvrie curent, în Budapesta, de trei ori pe săptămână, Marti, Joi și Sâmbătă. Se tipărește în tipografia Franklin Târsulat, Budapest IV, Egyetemutca 4, unde se află și redacțiunea și administrațiunea foii. Abonamentul pe un an 10 coroane.

† Demetriu Florescu, avocat și fost primar al orașului Lugoj a decedat în luna trecută în Lugoj. Decedatul s'a bucurat de multe simpatii la toți locuitorii din Lugoj și la toți cari l'au cunoscut. Înormantarea s'a făcut cu mare solemnitate, în Lugoj. Vorbiri au rostit: protopresbiterul Dr. George Popoviciu, care a săvârșit actul înormantării cu asistență mare și Dr. Valer Branișce, directorul ziarului „Drapelul” din Lugoj. Fie-i decedatului memoria în veci binecuvântată!

Comisari de dare. În scopul executării corecte a legilor noi despre dările de venit, domnul ministru de finanțe al țării noastre are intențiunea se numească comisari de dare, salariați cu câte 3600, 2600 și 2000 de coroane, plus bani de cortel și scuze de scumpete pe timpul războiului. Angajarea lor se face în mod provisoriu, numai pe doi ani. Dela cei din categoria primă se cere se aibă diplomă advocațională, dela cei din categoria a doua absolutoriu despre terminarea studiilor universitare și dela cei din categoria a treia examen de notar, ori testimoniu despre depunerea examenului de maturitate la vreo școală superioară comercială.

Expediție științifică. Societatea geografică din Viena, spriginită de Academia de științe, a trimis un profesor universitar, pe dl Dr. Norbert Krebs, în Sarbia, pentru a face studii de geografie și geologie în teritoriul ocupat.

Mulțămită. Dna Valeria Dr. Moldovan, în amintirea părintelui său George Moldovan, notar penz. în Băița, decedat în 17 Aug. 1916, dăruiește fondului „Masa studenților” dela gimnaziul gr. or. rom. din Brad 20 cor. Tot atunci „Zărândeana” institut de credit și econ. din Băița în amintirea președintelui său George Moldovan, dăruiește fondului „Masa studenților” 20 cor. Dăruitorii primească mulțămirea noastră, iar decedatului să-i dăruiască Dzeu odihnă vecinică. Brad la 25 August 1916. Direcțiunea.

Cărți și reviste.

Gazeta Suboșterului. Numărul 1, acum apărut, cuprinde: Cuvânt de introducere. Evenimentele războiului din întâia jumătate a anului 1916. Suntem noi vinovați de izbucnirea războiului? Despre baloane și aeroplane, cu ilustrațiuni. Cauzele economice ale războiului mondial. Fenomenele principale ale electricității, cu figuri în text. Plata suboșterilor și a soldaților în timp de război. Comoara de pe Rarău, de N. Gane. Notițe. Gume. — Foaia apare de două ori pe lună și costă 2 coroane pe jumătate de an. Editura: Librăria L. W. Seidel & Sohn, Viena, I. Graben.

Revista Teologică, Nr. 9—12 din 1916 cuprinde: Alegerea de mitropolit. Câteva momente din lupta pentru episcop românesc din Arad, de D. Ioanovici. Cultivarea socială și altruistă a poporului, de Vasile Gan. Paul—Saul, de Pr. I. P. Predică pentru timpul de război, de V. Gan. Pilde și asemănări. Miscarea literară. Cronică. — Abonamentul 10 coroane pe an. Adresa: Dr. Nicolae Bălan, profesor seminarial, în Sibiiu, Str. Reissenfel 11.

Băieți

se primesc ca învățăcei în franzelăria (jimblăria) lui

Stefan Moga

Sibiiu strada Gării.

Nr. 526/1916.

(166) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățăto-rești dela școlile din comunele mai jos înscrise se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Agârbicju:** salar 1000 cor. dela biserica respective din repartitie și 200 cor. se vor cere dela stat; 1/4 jugăr grădină, locuință în natură și 70 cor. relut de lemne pentru foc.

2. **Găbud:** salar 600 cor. din repartitie, 1/4 jugăr grădină, curțir și lemne de foc în natură. Restul salarului se va cere dela stat pe baza documentelor fiitorului învățator.

Comunele bisericesti nu iau raspunderea pentru întregirea salarelor dela stat.

Cei aleși vor conduce și cânta cu elevii la biserica în Dumineci și sărbători. Cunosătorii de muzica vocală vor fi preferiți.

Reflectanții își vor înainta cererile concursuale, instruite în ordine, subsemnatului oficiu, în termen deschis, și sunt poziți a se prezenta la biserica spre a face cunoștință cu poporul.

Turda, 11 August, 1916.

Oficiul protopresbiterial gr. or. în conțelegere cu comitetele parohiale.

Iovian Murășianu
protopop.

Nr. 642/1916.

(167) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățatori-cantori din următoarele comune se escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român” pelângă următoarele emolumente:

1. În **Bacitelec** cu salar de 233 cor. dela popor; 100 cor. dela Veneratul Consistor, iar restul ajutor dela stat.

2. **Chezdi Mărtanuș**, 100 cor. din cantorat, 100 coroane dela Ver. Consistor dela popor, iar restul dela stat.

3. **Marcoș**, 205 coroane dela popor, relut de cvartir, până se va clădi cvartir din partea comunei bisericesti; 20 cor. relut de grădină; 20 cor. lemne de foc; iar celălalt salar întregire dela stat. Concurentul având și calificațiunea teologică poate deveni capelan în parohia de clasa II.

4. **Poiana Sărată**, salar 1200 cor. din cari 300 cor. se compută la cantorat; pentru lemne 48 cor. și cvartir în natură.

Dela toți concurenții se cer a fi și cantori la biserica, a forma cu tinerimea cor, a ținea instrucțiunea în școala de repetiție și a cânta în biserica după oficiul local, având a se prezenta în biserica în vre-o Duminecă sau Sărbătoare spre a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Documentele concurentului împreună cu rugarea sunt a se prezenta oficiului protopopesco ortodox român în Brețcu (Bereczk) comitatul Háromszék.

Brețcu, 4 August 1916.

În conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Constantin Dimian
protopop.

Nr. 417/916.

(165) 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învățăto-rești dela școlile confesionale din comunele subsemnate din protopresbiteratul Branului, se escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Telegraful Român”.

1. **Fundata**, cu salar anual 1200 cor. și anume: 160 cor. dela comuna bisericăscă, iar restul de 1040 cor. din ajutor de stat asigurat prin rescriptul ministerial din 17 Septembrie 1914 Nr. 56302 VI c., curțir în natură în edificiul școlii.

Învățătorul ales este obligat să conducă elevii la biserica în Dumineci și sărbători și să instrueze și în școala de repetiții fără altă remunerațiune.

2. **Holbav**, două posturi. Postul I. cu salar anual 1200 cor. și anume: Dela comuna bisericăscă 400 cor. venit cantoral 200 cor. Întregire dela stat (asigurat prin rescript ministerial) 400 cor., relut de curțir 200 cor., relut de grădină 200 cor.

Învățătorul ales este obligat a îndeplini și serviciul de cantor.

Postul II. cu salar anual de 1200 cor. și anume: Din cassa bisericii 100 cor. iar restul de 1100 cor. dela stat, asigurat prin rescript ministerial. Curțir în natură, relut de grădină 20 cor.

3. **Măgura**, cu salar anual 1200 cor. și anume: 100 cor. din fondul bisericii, din venitul cantoral 60 cor. iar restul din

ajutor de stat votat, având a se cere numai lievidarea lui după alegerea învățătorului, curțir în natură, relut de grădină 20 cor.

Învățătorul ales este obligat a îndeplini și serviciul de cantor și să instrueze și în școala de repetiție fără altă remunerațiune.

4. **Simon**, cu salar anual 1200 cor. și anume 600 cor. dela comuna politică, iar restul dela stat, asigurat prin rescriptul ministerial Nr. 128.504/1912. Curțir și grădină în natură.

Învățătorul ales este obligat să formeze cor cu elevii de școală eventual cu adulții și să instrueze și în școala de repetiție fără altă remunerațiune.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi au să și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare în termenul deschis subsemnatului oficiu protopresbiterial și înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserica spre a și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Zernești, în 8 August 1916.

Oficiul protopresbiterial gr. or. rom. al tractului Branului în conțelegere cu comitetele parohiale concernate.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 227/916.

(160) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III. **Rapoful-mic**, în tractul Geoagiului, prin această se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregire dela stat a dotațiunii preoțești, cu restricțiile §-lui 26 din Regulamentul parohial.

Reflectanții să și înainteze cererile la subsemnatul oficiu în termenul deschis și — cu prealabila aprobare a protopopului — să se prezinte în parohie spre a cânta, a cuvânta, eventual a celebra.

Geoagiu, 3/16 August 1916.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. rom. al tractului Geoagiului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 457/916.

Nr 151 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățăto-rești din comunele mai jos înscrise se escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.”

1. **Broșteni**. Salar 600 cor. dela biserica.2. **Spring**. Salar 600 cor. dela biserica.

În ambele locuri până la rezolvarea cererii de întregire dela stat, biserica nu se deobligă a da salarul legal complet.

Reflectanții sunt datori să și înainteze cererile oficiului protopresbiterial în termenul deschis și să se prezinte în biserica în vre-o Duminecă ori sărbătoare.

Cei aleși sunt datori a instrua și cânta cu elevii în Dumineci și sărbători în sf. biserica.

Mercuria, 1 August 1916.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al tractului Mercuria.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învățator la școala noastră confesională din **Crihalma**, protopresbiteratul Cohalmului, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Venitele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental 1200 cor., din care 100 cor. dela biserica, iar restul ajutor de stat deja votat, plus gradațiunile de salar prescise de lege. Apoi cvartir liber, grădină de legumi și un echivalent corespunzător pentru lemnele de foc.

Alesul e îndatorat a forma cu elevii cor în mai multe voci și a cânta cu ei regulat răspunsurile liturgice în Dumineci și sărbători precum și în strană la utrenie. Concurenții sunt obligați a să prezenta înainte de alegere poporului, arătându și desteritatea în cântări, iar cei liberi de armată vor fi preferiți.

Cererile de concurs se vor înainta subscrisului oficiu în termenul indicat.

Cohalm, în 27 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial din Crihalma.

152 3—3

Ioan Bercan
protopop.

Nr. 364/1916 protop.

(154) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățăto-rești din comunele mai jos înscrise se escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Ernea**. Salar 800 cor. și anume: 200 cor. dela Preaven. Consistoriu arhid. și 600 cor. din repartitie dela popor; restul de 400 cor. s'a cerut dela stat. În cazul când statul n'ar vota această întregire, se deobligă biserica a plăti și acest rest de 400 cor. la salarul fundamental, dar nu se deobligă și la plățirea gradațiunilor de salar prescise de lege.

Locuință în natură și relut de grădină 20 cor.

2. **Păucea**. Salar 600 cor. și anume: 200 cor. dela Preaven. Consistoriu arhid. iar 400 cor. din repartitie dela popor. Întregirea salarului dela stat încă nu e resolvată. Biserica nu se deobligă a plăti ea salarul legal întreg, dacă statul n'ar vota întregirea. Locuință în natură și relut de grădină 20 cor.

Concurenții sunt datori să și înainteze cererile de concurs cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis, și să se prezenteze înainte de alegere în biserica.

Cei aleși sunt îndatorați a instrua și cânta cu elevii în Dumineci și sărbători la sf. liturgie în biserica.

Mediaș, în 6 August 1916.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Romul Mircea
protopop.

Ad Nr. 48/1916.

(156) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a postului al II-lea de învățatoare dela grădina de copii a **Bisericii Sf. Nicolae din Brassó (Brașov)** — Șchei escriem concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

a) Beneficiile sunt:

1. Salar anual 1100 Coroane.

2. Bani de cvartir anual 480 Coroane.

3. Adausuri la salar și la banii de cvartir potrivit cu dispozițiunile cuprinse în Art. de lege XL din 1913, privitor la comitetele învățătoarelor dela grădinele de copii confesionale.

b) La concurse să se adauge următoarele acte:

1. Certificat de naștere.

2. Dovadă oficioasă dela oficiul parohial despre aparținerea la confesiunea rom. ort. răs.

3. Atestat de sănătate.

4. Diploma de calificațiune.

5. Document că după primirea diplomei concurenta a instruit cel puțin un an de zile în vre-o grădină de copii.

6. Declarațiune, că va respecta și să va supune tuturor legilor și dispozițiunilor de acum și din viitor dela Biserica noastră.

Brassó (Brașov), din ședința Comitetului parohial dela Biserica Sf. Nicolae din Brassó (Brașov) — Șchei, ținută la 3 August 1916.

Comitetul parohial al bisericii române ort.-res. dela Sf. Nicolae în Brassó (Brașov).

Dr. V. Saftu
president.

I. Priscu
secretar.

Nr. 357/1916 of. prot.

123 3—3

Concurs.

Pentru alegerea de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa a doua **Ungureni** din tractul Cetății-de-peatră pe lângă neputinciosul paroh Teodor Buda, prin această. — În temeiul ordinului Consistorial Nr. 4957 Bis. dtto 17 Maiu a. c. și a concluzului sinodului parohial din Ungureni dtto 10 Iulie a. c. — se publică concurs în „Telegraful Român” cu termen de 30 zile dela prima aparție.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din toate venitele parohiale (pământ, bir, stole și liturgii) și dotația de capelan, care se va statori de P. V. Consistor arh.

Concurenții să și înainteze în termenul indicat cererile provăzute cu documentele necesare subsemnatului oficiu protopresbiterial și pe lângă observarea restricțiilor normate în §. 33 din regulamentul pentru parohii să se prezinte în zi de sărbătoare în biserica din Ungureni spre a cânta, cuvânta, respective a și oficia.

Lăpușul-unguresc, la 11 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. român al tractului „Cetatea-de-peatră” în conțelegere cu comitetul parohial din Ungureni.

And. Ludu
protopop.

Nr. 252 prot.

(155) 3—

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh parohia de cl. I. **Turnișor** protopresbiteratul Sibiiu, prin această se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, a și asterne cererile de concurs instruite regulă subsemnatului oficiu protopopesco iar pentru a face cunoștință cu poporul reflectanții la acest post, cu prealabila cuviințare a subscrisului, sunt datori a prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica unde își vor arăta desteritatea în cântări și tipic, respective în celele serviciului divin.

Sibiiu, 20 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Sibiiului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Stre
protopresb.

Nr. 416/916.

(157) 3—

Concurs.

Pentru ocupare postului de capelan cu drept de succesiune în parohia de cl. III. **Vulcan** protopresbiteratul Branului se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Jumătate din toate venitele parohiale fasonate în coala B.

Cererile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu în termenul deschis și vor prezenta în parohie spre a face cunoștință cu poporul.

Zernești, în 7 August 1916.

Oficiul protopresbiterial al tractului Bran în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a celui de trei a doua de învățator la școala noastră din comuna **Bod**, protopopiatul Brașovului se publică concurs cu termen de 15 zile dela cea dintâi publicare în „Telegraful Român”.

Învățătorul ales și întărit va avea 900 coroane salar plătit în rate lunare participative dela biserica, iar restul de 300 coroane de cvartir, și drept la cvincinale, ca form dispozițiunilor regulamentului pentru organizarea învățământului în școlile parohiale. 153 3—3

Învățătorul va fi dator fără remunerație specială să instrueze și tinerimea școlară de repetiție.

Vor fi preferiți cei cari cunosc muzica instrumentală și vor putea dovedi această prin formarea unui cor cu tinerimea adultă.

Doritorii au să și înainteze rugărilor lor conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopopesco și să se prezenteze în biserica în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru ca să și arate destoinicia în scopul indicat mai sus.

Bod, în 28 Iulie 1916.

Filip Crețariu
president.

Ioan Cranga
secretar.

În conțelegere cu comitetul parohial oficiul protopresbiterial al tractului Brașov.

Dr. V. Saftu
protopop.

Jărg mare de ghetă de toamnă!

Ghetă bărbătești dela Cor. 30—50; Ghetă femeiești dela Cor. 20—55; Ghetă pentru băieți și fetițe dela Cor. 19—39; Ghetă pentru copii dela Cor. 14—34.

Ghetă din catifea, pânză, sandale și alte articole de vară, cu terminarea sezonului și vând cu preț redus!

Ghetă bărbătești combinate cu talpă de jumătate păr. Cor. 5-50. — Pentru dame cu 50 fileri mai ieftine.

Cremă de ghetă foarte fină, în toate culorile, cu prețuri ieftine. (158) 1—3

Boconci dela Cor. 30—50.

Cereți lista de prețuri ilustrată!

În provincie liferăm cu ramura prin post sau tren. — Ghetele care nu vor veni le schimbăm, sau rambursăm banii înapoi.

„PEATRA”

societ. econ. comercială pe acții în Sibiiu. La comanda în engross, vă servește cu deșlusiri **Ioan Petringeanu**, șeful depozitului de ghetă, Budapest VI, Szerecsen utca 6